БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган.

№133 (5025)
Вторник
Июлиин
2
1946 он

Сэн 20 мүнгэн

Советскэ наука, техникэ, культура ба искусствые шэнэ хүгжэлтэдэ хүргэһэн Сталинска шангуудай лауреадуудта алдар соло!

Наука ба техникын новаторнууд

Советскэ арад болбол Сталинска шангуудай лауреадуудай шэнэ отрядые манай илалтын дурасхалта жэл болохо 1945 он соо хэһэн өөрынгөө хүдэлмэринүүдэй түлөө энэ ехэ хайра шагналда хүртэһэн гайхамшаг мэргэн эрдэмтэд, техникэ ба үйлэдбэриин талаар шэнэ зүйлнүүдые гаргагшад, искусство ба литературын ажал ябуулагшадта тон халуун ба үнэн зүрхэнэйнгөө баяр хүргэн байна.

Сталинска шангуудай шэнэ лауреадуудые ба тэдэнэй гайхамшаг ажал хүдэлмэрие харахадаа, манай арад болбол советскэ наука, техникэ ба культурын амжалтануудай бодото бэелүүлгые хаража, зэрлиг муухай фашистнуудһаа дэлхэйн цивилизацие аршалан абаһан ба мүнөө үедэ энэ цивилизацие шэнэ шэнэ амжалтаар баяжуулжа байгаа өөрынгөө социалистическэ Эхэ ороной алдар нэрэ ба һүртэ омогые хаража байна.

Сталинска шангуудай лауреадуудай нэрэнүүдыеншье хараад үзэхэдэ, советскэ байгуулалтын агууехэ үлүү һайн шанартай байһаниинь ба тэрээнэй дабагдашагүй ажаһуудалай хүсэн түгэс байдалань тон тодо ялгар байха юм.

«Хубиин үүсхэлэй эрхэ сүлөөтэйбди» гэжэ бэеэ ехээр һайрхадаг буржуазна журам байдал болбол үнэн дээрээ арадай бэлиг талантнуудые үхэлдэнь хүргэжэ байдаг, ажал хүдэлмэриин хүнүүдэй зохеохы үүсхэлнүүдые хайр найргүйгөөр гэшхэжэ байдаг журам мүн байһан ба мүнөөшье байна «Капиталистическэ еһоной хубиин үүсхэлэй эрхэ сүлөө» болбол хатуу шэрүүн урилдаа конкуренци дээрэ үндэһэлһэн ба арадай бэлиг талантнуудые, зохёолто ажалыень *дараха ябадал* дээрэ тогтожо байһан хомхой хободог олзо зөөри хуряалгын эрхэ сүлөө мүн байна. Ленинэй хэлэйһэн үгэнүүдэй еһоор, советскэ байгуулалта болбол үргэн олон арад зоной дунда хэмжээгүй элбэг, үнэхөөр шадабаритай ба бэлигтэй хүнүүдые «оложо зориг оруулжа хүл дээрэнь бодхоожо» шадаһан энэ ушар болбол ажалшадай демократи болохо, бултанай демократи болохо, советскэ демократиин үнэн бодото арадай удхашанартай байһание тон һайнаар гэршэлнэ.

Сталинска шангуудай лауреадуудай, тайлбарилан хэлэбэл наукэ, техникэ ба искусствын талаар туйлажа шадаһан амжалтануудай түлөө манай ороной эгээл ехэ шан хайрада хүртэһэн хүнүүдэй шэнэ список дотор алдарта академигүүдэй нэрэнүүдэй хажууда юрын Советскэ хүнүүдэй —хүдэлмэрилэгшэд ба колхознигуудай нэрэнүүдые харанабди. Ушарынь хадаа, советскэ наукын гол онсо шэнжэнүүдэйнь нэгэн юуб гэбэл, «наука ба техникын шэнэ замуудые заримдаа наука дотор алдаршаһан хүнүүд гарган харуулдаг бэшэ, харин научна хүнүүдэй дунда огто мэдэгдээгүй юрын хүнүүд. практигууд, ажал хэрэгэй новаторнууд гаргадаг байна.» (Сталин). Энэ онсо шэнжэнь хадаа арадһаа өөрыгөө амяаралан хоройлдоггүй, арадһаа өөрыгөө холо барижа байдаггүй, харин зүрхэ сэдьхэлээрээ ба үнэн еһоороо арадтаа алба хэжэ байдаг, баалалтаар бэшэ харин һайн дураараа өөрынгөө бүхы дайшалалтануудые өөрынгөө бүхы амжалтануудые арад зондоо дуратайгаар дамжуулан үгэжэ байдаг советскэ наукын үлүү һайниинь ба һүр хүсэниинь мүн байна. Өөрынгөө эхэ болохо газар дэлхэйдээ хаби хүрсэлдэжэ байһан дээрэһээ хүсэ шадал удхан оложо байһан мифическэ Антей шэнги советскэ наука болбол бодото хэрэг ябуулгатай, ажабайдалтай, оломиллион хүдэлмэрилэгшэд ба таряашадай дүршэл туршалгануудтай саг үргэлжэ хаби хүрсэлдэжэ байдаг дээрэһээ шэнэ шэнэ хүсэнүүдые удхан абажа байдаг юм.

1938 ондо, дээдэ һургуулиин ажалшадтай хэһэн уулзалга дээрэ, нүхэр Сталин болбол стахановецууд тухай хэлэхэдээ, тэдэнэр болбол наука ба техникэдэ мүнөө хүртэр үзэгдөөгүй байһан шэнэ замуудые гарган табижа байгаа хүнүүд гээшэ, «ажаүйлэдбэриин талаар хэжэ байһан бодото хүдэлмэреэрээ наука ба техникын нэрэтэ хүнүүдэй тогтоон байгуулһан мүнөө үеын нормонуудые хуушарһан гэжэ хүмэрюулэн унагаагаад, ёһотой үнэн наука ба техникын эрилтэнүүдтэ зохимжотой шэнэ нормонуудые табиһан» хүнүүд мүн гэжэ нэрлэн хэлэһэн байна. Тэдэнэр болбол туйлаһан хилэ дээрээ зогсодоггүй, харин саг үргэлжэ урагшаал шармайн ябажа байдаг хүнүүд хадань, бидэнэр ажаүйлэдбэриин, транспортын, хүдөө ажахын стахановецуудые новаторнууд гэжэ нэрлэдэг байнабди.

Сталинска шангуудай лауреадуудай тоодо Молотовой нэрэмжэтэ Горьковско автомобильна заводой түмэршэ дархан Елизар Васильевич Куратов оролсоно, тэрээнэй үрэ ехэтэ рационализаторска хүдэлмэри болбол автомобильна детальнуудые дабтан бэлэдхэлгын методые үндэһөөрынь хубилгаһан байха юм. Энэ процессые хэмжээгүй ехэ бүтээсэтэй болгоһон байна. Нүхэр Куратовай хажууда хоер барилгашадай—Ленинградска шулууша дархан Андрей Куликовой ба Ново-Сибирска шулууша дархан Семен Максименкын нэрэнүүд оролсоһон байна, эдэнэр болбол хүдэлмэриин бүтээсые тон ехээр дээшэлүүлхэ ябадал хангаһан ба гэр байра ба ажаүйлэдбэриин барилгануудые шэнээр бодхоохо ба һэргээн бодхоохо болзорнуудые богони болгохо абадал хангаһан, барилгын хүдэлмэринүүдэй шэнэ түргэн методүүдые үүсхэн гаргаһан хүнүүд мүн болоно. Нүхэр Куратовшье нүхэр Куликов ба Максименконуудшье хадаа өөрынгөө даалгабарита газар дээрэ зүбхэн эрхим һайнаар ба бэеэ үнгэнгеэр хүдэлмэрилжэ байһан тэды бэшэ, харин тэдээнэй ажал хүдэлмэри болбол мүнөө хүртэр байһан нормонуудые тэһэ нэшэн унагааһан ба техникэ дотор үнэхөөр шэнэ зүйл боложо үгэһэн, еһотой техническэ революци хэһэн байна. Сталинска шангуудай лауреадуудай дунда хоер тракторна бригаднуудай бригадирнууд оролсоһон байна гэбэл: Сталинска областиин Старо-Бешевскэ МТС-эй—Прасковья Никитична Ангелина ба Рязанска областиин Можаровска МТС-эй—Иван Иванович Бортаковский болонод. Тэдэ хоер болбол тракторнууд ба хүдөө ажахын машинануудые ашаглан хэрэглэхэ арга боломжонуудые үндэһөөрынь болбосон болгон шэнэлжэ, энээгээрээ тракторна паркын үндэр бүтээсые хангаһан ба колхозуудай тарянай ургасын ехэхэн дээшэлэлгые хангаһан байна.

Воронежско областиин колхозница Баскакова, Полтавска областиин колхозница Кругляк, Казахстанай колхознигууд Жахаев ба Ким-Ман-Сам, Москва шадарай колхозница Лебедева, Днепропетровщинын колхозник Озернов ба Грузиин колхозник Квачахия болбол агротехникын шэнэ аргануудые зохёон гаргажа ба нэбтэрүүлжэ, рекордно ургасануудые абажа шадаһанайгаа түлөө Сталинска шангуудта хүртэһэн байна. Свекла тарише Баскакова ба Кругляк болбол 1 гектарһаа 1150 ба 750 центнер сахарна свекла хуряаһан байна. Рис таригшад Ким-Ман-Сам ба Жахаев болбол гектар бүхэнһөө 150-һаа дээшэ центн. рис абаһан байгаа. Овощь таригша Лебедева болбол 1 гектарһаа 2000-һаа дээшэ центн. капуста ургуулжа, дэлхэйн рекорд байгуулһан байна. Озернов ба Квачахия болбол хэдэн жэл соо үргэлжэ гектар бүхэнэй 100-һаа дээшэ центнер кукуруза хуряадаг байна. Эдэнэр бултадаа юрын колхознигууд ба колхозницанууд мүн байна. Гэбэшье, тэдэнэй бэеэ үгэнги оролдостой ажал хүдэлмэри, тэдэнэй бодото ажалай дүршэл, газарай хүрьһые харууһалха ба тарилгаяа харууһалха тэдэнэй арга, газарай хүрьһые харууһалха ба тарилгаяа харууһалха тэдэнэй арга методууд болбол хүдөө ажахын наукада айхабтар ехэ үнэтэй шэнэ зүйл мүн ба энэ наукые урагшань дэбжүүлжэ, тэрээн дотор мүнөө хүртэр хэнээшье гаргаагүй шэнэ зүйл бии болгоһон байна.

Иимэл хадаа ажаүйлэдбэриин ба хүдөө ажахын эдэ новаторнуудай нэрэнүүд болбол Сталинска шангуудай лауреадуудай список дотор ороһон манай бүхы орон дээрэ, тэрээнэй хилын саана алдаршаһан эрдэмтэдэй хажууда, шэнэ машинануудые зохеодог алдарта конструкторнуудай хажууда, шэнэ шэнэ байгаалиин баялигуудые нээжэ, манай Эхэ орониие баяжуулһан шэнжэлэгшэдэй хажууда байлсана.

Наука ба бодото хэрэг ябуулга хоерой хоорондохи холбоое улам саашадань бэхижүүлхэ ябадал болбол түрүү советскэ наукые саашадаа бүри ехээр бадаруулан һалбаруулхын, советскэ техникые үнэхөөр үзэгдөө дуулдаагүй ехээр урагшань дэбжүүлхын, советскэ арадай ажахые шэнэ шэнэ агууехэ амжалтануудта асархын баримта мүн болоно. Энэ холбооной улам дүтэ ба нягта байха бүри наука ба бодото ажал хүдэлмэри хоер бүри ехэ дүүрэнээр бэеэ бэеэ тэдхэлсэхэ, бэе бэеэ харилсан баяжуулалсаха, советскэ эрдэмтэд хадаа «Дүтын сагта манай ороной хилын саадахи наукын амжалтануудые хүсэхэ тэды бэшэ, харин урдань орохо», гэжэ шэнэ табанжэлдэ нүхэр Сталинай табиһан зорилгые улам ехэ амжалтатайгаар ба түргэнөөр шиидхэжэ, манай Эхэ орон улам ехэ хүсэтэй, улам ехэ һүртэй, улам ехэ баян болохо ба советскэ хүнүүдэй ажабайдал улам ехэ жаргалтай, улам ехэ гое, улам хангалтатай, улам ехэ культурна болохо байна.

(«Правдын» июниин 29-эй түрүү бэшэг).

ССР Союзай Министрнүүдэй Соведтэ

1945 ОН СОО НАУКЫН ТАЛААР ХЭГДЭҺЭН ГАЙХАМШАГТА ҺАЙН ХҮДЭЛМЭРИНҮҮДЭЙ ТҮЛӨӨ СТАЛИНСКА ШАН ОЛГОХО ТУХАЙ

ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй тогтоохонь хадаа:

Иимэ наукануудай талаар гайхамшаг научна хүдэлмэринүүдые хэһэнэй түлөө Сталинска шан олгохо.

а) ФИЗИКО-МАТЕМАТИЧЕСКА НАУКАНУУДАЙ ТАЛААР

200 мянган түхэригэй хэмжээтэй нэгэдэхи шатын шан.

1. Обреймов Иван Васильевичта, СССР-эй Академии наукын член-Корреспондент, СССР-эй Академии наукын органическа химиин институдай лабораториин даагшада, оптико ба кристаллофизикын талаар хэһэн научна шэнжэлэлгэнүүдэй түлөө, эдэ шэнжэлэлгэнүүдэнь 1945 ондо ниитэлэгдэһэн «Физическэ ба техническэ хэмжэлгэдэ френелевэ дифракци хэрэглэхэ тухай» гэһэн научна зохёолоор дүүрэһэн байна.

100—100 мянган түхэригэй хэмжээтэй хоёрдохи шатын шангууд

1. Бул Бенцион Моисеевичтэ, СССР-эй Академи наукын член-корреспондент, СССР-эй Академи наукын П. И. Лебедевэй нэрэмжэтэ физическэ институдай лабораториие даагшада,—бариин титанадай гадна үндэр диэлектрическэ нэбтэрэлгые нээн олоһон ба шэнжэһэнэй түлөө, энэ хүдэлмэринь 1945 ондо ниитэлэгдэһэн «Хоердохи группын металлнуудай титанадуудай диэлектрическэ нэбтэрэлгэ», «Бариин титанадай диэлектрическэ нэбтэрэлгэн даралтаһаа дулдыдалга», «Бариин титанадай диэлектрическэ нэбтэрэлгэнь переменнэ поли дээрэхи электрическэ хүсэнһөө дулдыдалга», «Доодо хэмжээнэй температурада бариин титанадай диэлектрическэ нэбтэрэлгэ» гэжэ статьянууд дотор бэшэгдэһэн байна.

2. Жданов Александр Павловичта, физико-математическа наукануудай доктор, СССР-эй Академи наукын радиева институдай лабораториие даагшада,—космическа туяануудһаа атомай ядро бутарха ябадалай шэнэ зүйлнүүдые нээн олоһоной түлөө, энэнь 1945 ондо ниитэлэгдэһэн «Космическа туяанууд доро бром ба мүнгэнэй ядронуудай аномально бутаралган» гэжэ статья дотор бэшэгдэһэн байна.

3. Мальцев Анатолий Ивановичта, физико-математическа наукануудай доктор, СССР-эй Академи наукын В. А. Стекловой нэрэмжэтэ математическа институдай ахалагша научна сотруднигта,—группануудай теориин талаар алгебраическа шэнжэлэлгэнүүдые хэһэнэй түлөө, эдэ шэнжэлэлгын дүнгүүд 1944-45 онуудта ниитэлэгдэһэн «Ли группын хахад простой доодо группанууд тухай», «Хахад простой ли алгебрануудай комутативна доодо алгебранууд», «Лиин шиидхэгдэн бодогдомо алгебранууд тухай», «Бүхы ли группануудай теоридо» гэжэ статьянууд дотор бэшэгдэһэн байна.

4. Молоденский Михаил Сергеевичтэ, Геодези, аэросъемко ба картографиин Центральна научна шэнжэлгын институдай ахалагша научна сотруднигта—1945 ондо ниитэлэгдэһэн «Геодезическэ правиметриин гол асуудалнууд» гэжэ научна зохеолой түлөө.

3. Академик Христианович Сергей Алексеевичтэ, Гальперин Владимир Григорьевичто, Горский Иван Павловичта, Ковалев Алексей Петровичта, Н. Е. Жуковскиин нэрэмжэтэ центральна аэрогидродинамическа институдай научна сотруднигуудта,—1945 ондо ниитэлэгдэһэн, тон ехэ хурданай аэродинамикын талаар хэһэн экспериментальна шэнжэлэлгэнүүдэй түлөө.

б) ТЕХНИЧЕСКЭ НАУКАНУУДАЙ ТАЛААР

100—100 мянган түхэригэй хэмжээтэй хоердохи шатын шангууд.

1. Акимов Георгий Владимировичта, СССР-эй Академи наукын член корреспондент, СССР-эй Академи наукын физическэ химиин институдай таһагые даагшада,—металлай жэбэрэлгын тухай хэһэн шэнжэлэлгэнүүдэй түлөө, энээнэй дүнгүүд хадаа 1945 ондо ниитэлэгдэһэн «Металлай жэбэрэлгын теори ба тэрээние шэнжэлхэ методүүд» гэжэ научна зохёол дотор бүридхэгдэһэн байна.

2. Келдыш Мстислав Всеволодовичто, ССР-эй Академи наукын член-корреспондент, Н. Е. Жуковскиин нэрэмжэтэ центральна аэрогидродинамическа институдай научна сотруднигта,—самолеудай конструкцинуудай автоколебанинуудые тоолон мэдэхэ методүүдэй теориин талаар хэһэн научно-шэнжэлэлгэнүүдэй түлөө, энээнэй дүнгүүд 1945 ондо ниитэлэгдэһэн «Гурбан мөөритэ шассиин урдахи мөөриин шимми» гэжэ монографи дотор бэшэгдэһэн байна

ХИМИЧЕСКЭ НАУКАНУУДАЙ ТАЛААР

200 мянган түхэригэй хэмжээтэй нэгэдэхи шатын шан

1. Назаров Иван Николаевичта, профессор, СССР-эй Академи наукын органическа химиин институдай лабораториие даагшада,—ацитилен ба тэрээнһээ гарадаг зүйлнүүдэй химиин талаар хэһэн научна шэнжэлэлгэнүүдэй түлөө, энээнэй дүнгүүд хадаа 1940—1945 онуудта ниитэлэгдэһэн «Ацитиленһээ гарадаг зүйлнүүд ба «винилэтинилкарбиналнуудай хими» гэһэн статья дотор бэшэгдэһэн байха юм.

100—100 мянган түхэригэй хэмжээтэй хоердохи шатын шангууд

1. Грибнерг Александр Абрамовичта, СССР-эй Академи наукын член-корреспондент, Ленинградай Ленсоведэй нэрэмжэтэ химико-технологическа институдай профессорта,—комплексно нэгэдэлгэнүүдэй химиин талаар хэһэн научна шэнжэлэлгэнүүдэй түлөө, энэнь 1945 ондо ниитэлэгдэһэн «Комплексно нэгэдэлгэнүүдэй химидэ оролто» гэжэ монографи дотор бүридхэгдэһэн байна.

2. Юрьев Юрий Константиновичта, Москвагай М. В. Ломоносовой нэрэмжэтэ гүрэнэй университедэй профессортэ,—органическэ химиин талаар хэһэн научна шэнжэлэлгэнүүдэй түлөө. Энээнэйнь дүнгүүд 1945 ондо «Кислород оролсодог гетероциклнүүдые ондоо детероатомнуудтай циклнуудта ба углеводородуудта оруулан хубилгалта» гэжэ монографи дотор ниитэлэгдэһэн байна.

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха).

СССР-эй худалдаа-наймаанай министерстводэ

1946 оной июлиин 2-һоо СССР-эй худалдаа-наймаанай Министерствын приказаар ажаүйлэдбэриин эд товарнуудай коммерческэ худалдаанда үнэ сэн шэнээр химдаруулагдаха байна.

Үнэ сэн хадаа Союз соо дунда жэшээгээр 40 процент химдаруулагдаха, зарим товарнуудай үнэ сэнгынь иимээр химдаруулагдана:

Булгайр гутал—42 процент хүртэр
Эрэшүүлэй ба эхэнэрнүүдэй галошонууд—57 процент хүртэр,
Хилгааһан бүд —45 процент,
Торго —50 процент,
Хлопчатобумажна бүд—38 процент,
Бэлэн хубсаһан —43 процент,
Малгай —30 процент,
Трикотаж —30 процент,
Эхэнэрнүүдэй ба эрэшүүлэй оймһон —45 процент,
Туалетнэ мылэ —46 процент,
Ал юминиива амһартанүүд—54 процент,,
Саарһан ба кардоной зүйлнүүд —35 процент,,
Обойнууд 50—процент,,

Үнэ сэнгые иимээр химдаруулһантай дашарамдуулан үйлэдбэриин товарнуудта лимитнэ книжкэнүүдээр тогтоогдоһон хүнгэлэлтэнүүдые болюулха.

ВЛКСМ-эй ЦК-дэ

Хүдэлмэришэн ба хүдөө залуушуулай һургуулинуудые һуралсалай шэнэ жэлдэ бэлэдхэхэ хэрэгтэ комсомольско организацинуудай хабаадалсалга тухай

ВЛКСМ-эй ЦК хүдэлмэришэн ба хүдөө залуушуулай һургуулинуудые 1946—1947 һуралсалай жэлдэ бэлэдхэхэ хэрэгтэ комсомольско организацинуудай хабаадалсалга тухай тогтоол гаргаба.

Комсомольско эхин организацинууд, комсомолой райкомууд, горкомууд обкомууд, комсомолой крайкомууд, союзна республикануудай ЛКСМ-эй ЦК-ууд хүдэлмэришэн ба хүдөө залуушуулай һургуулинуудые һуралсалай шэнэ жэлдэ бэлэдхэхэ хэрэгтэнь арадай гэгээрэлэй органуудта бодото туһаламжа үзүүлхэ, һургуулиин сетиие дэлгэрүүлхэ ба һурагшадые суглуулан абаха талаар гүрэнэй түсэбые эрхэбэшэ гайсэдхэхэ хэрэгые туйлаха уялгатай.

ВЛКСМ-эй ЦК болбол һуралсалда хабаадуулхын зорилготойгоор хүдэлмэришэн ба хүдөө залуушуулай дунда ойлгууламжын үргэн хүдэлмэрие арадай гэгээрэлэй органуудтай ба профсоюзна организацинуудтай хамтаран ябуулхые комсомольско организацинуудта дурадхаба. Шэнэ нээгдэхээ байгаа һургуулинуудые оруулха байрануудые ба мүнөө байгаа һургуулинуудые үшөө һайн байрада оруулха хэрэгтэй болоо һаа, хүдөө ба городской соведүүдтэй хамта байра олохо.

Һургуулиин байрануудые, түлихэ ба гэрэлтүүлхэ системэнүүдые, эрдэб хэрэгсэлнүүдые заһабарилха хүдэлмэридэ залуушуудые үргэнөөр хабаадуулха шухала.

Предприятинууд дээрэ һуралсалай ба кабинедүүдэй хэрэгсэлнүүдые хэхэ ба заһабарилхын тулада хүдэлмэриһөө гадуур комсомолецууд ба залуушууд ажаллаха еһотой.

Комсомольско эхин организацинууд, комсомолой райкомууд ба горкомууд арадай гэгээрэлэй органуудтай хамтаран һургуулинуудай һуралсалай шэнэ жэлдэ али зэргэ бэлэн болоһониие нь шалгаха рейдүүдые үнгэргэхэ уялгатай. (ТАСС).

ЭНЭ ИНСПЕКТОР ЭРХИМ ШАНАР САХИНА

Ераст Евстафьевич Васильев 72 наһатай юм. Газартаряалан дээрэ үни удаан хүдэлмэрилжэ ехэхэн шадабаритай болоһон хадань Тарбагатайн аймагай «Победитель» колхоз нүхэр Васильевые шанар сахиха инспекторээр томилһон байна. Тэрэ сагһаа хойшо 15 жэл болобо. Хүдөө ажалай хүдэлмэринүүдэй үедэ Ераст Евстафьевич эрхим шанар сахихын түлөө унтаха нойргүйгөөр хүдэлмэрилжэ, аймаг соогоо нэрэтэй солотой болонхой. Дээрэхи нүхэр саһанай хайлажа эхилэн сасуу хүрьһэнэй гэдэхые шэртэн шалгажа байгаад, газар уһалха, тарилгын урда тээхи элдүүрилгэ хэхэ боломсоор бригадануудта дуулгажа, хүдэлмэриень эхилүүлдэг байна.

Тиин, полевой хүдэлмэриин эхилһэнһээ хойшо шанарые шалгажа эхилдэг юм. Плугшад, борнойшод, сеялкэшэдэй хүдэлмэрие үдэр бүри шалгажа үзэдэг ба дутуунуудыешье элирүүлбэл, заабари үгэжэ дары усадхуулдаг байна.

Энэ жэлдэ нүхэр Кошалевой хүтэлбэрилдэг табадахи бригадынхидай газарые шанар муутайгаар элдүүрилһэн байхада Еранст Евстафьевич болбол тэдэнэрэй хүдэлмэрие хэдэн дахин голожо, дахяад борнойлуулһан байгаа. Тиихэдэнь бригадын гэшүүд тэрэнэй даалгабарие дүүргэжэ, хожомоо шанар сахиха тушаа онсо анхаралаа табидаг болобо.

Тарилгын хүдэлмэриин дүүрээд байһан мүнөө үедэ Ераст Евстафьевич тарилгын буртаг үбһэ түүхэ, пар хахалха мэтые эрхим шанартайгаар үнгэргэхэ зорилго табяад байна.

Л. ТАРХАЕВ.

Пар хахалалга түлэг дундаа

Зэдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой члэнүүд пар хахалха түсэбөө дүүргэхын, үлүүлэн дүүргэхын түлөө социалистическэ мүрысөөндэ эршэтэйгээр оролсоод, уялгануудаа үнэн хэрэгүүдээр бэелүүлжэ эхилээ.

Мүнөө үедэ тус колхозой пар хахалалгада 20 морин плуг, гурбан трактор ябана.

Д. ЦЫРЕМПИЛОВ

Гээгдэлээ усадхаха аргатай

Хабарай тарилгые амжалтатайгаар шиидхэһэн „Улаан Ярууна" гэжэ колхоз Яруувын аймаг соо түрүүлэн эртын пар хахалалгын түсэб агротехническэ эрхим болзорто дүүргэбэ. Тэрэшэлэн Эгэтын сомоной Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз пар хахалалгые дүүргэхэ дүтэлөөд байна. Энэ колхоздо Эгэтын МТС-эй түрүү тракторна бригада ехэхэн туһа хүргэжэ байха юм.

Тиигэбэшье, аймагай зарим колхозууд пар хахалалгые болошогүйгөөр унжагайруулжа байна. Жэшээлхэдэ, Үльдиргын сомоной Калининай нэрэмжэтэ колхоз пар хахалалгада мүнөө болтор ороодүй байһаар. Кировэй нэрэмжэтэ, Домнын сомоной «Улаан туяа» колхозууд сэбэр пар бэлэдхэхэ тушаа ямаршье оролдолго гарганагүй.

Яруунын аймагай хожомдонгя колхозууд гээгдэлээ усадхаха дүүрэн аргатай. Тиимэдэ колхоз бүхэн пар хахалалгые шангадхажа, Хори, Хэжэнгын аймагуудтай баталһан мүрысөөндэ илахын түлөө үдэр бүри тэмсэхэ байна.

Ц. Д. ДУГАРОВ.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

АГИТАТОРНУУДАЙ БА АГИТКОЛЛЕКТИВҮҮДЭЙ ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭДЭЙ СЕМИНАР ҮНГЭРГЭГДЭБЭ

Июниин 25-да ВКП(б)-гэй Городской райкомой парткабинет соо тус районой ажаүйлэдбэриин ба эмхи эургаануудай партийна эхин организацинуудай дэргэдэхи агитколлективүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй ба агитаторнуудай зүблөөн болобо.

Энэ зүблөөн дээрэ «Табанжэлэй түсэб тухай хуулиие олониитэдэ гүнзэгыгөөр ойлгуулха ябадалай удхашанар ба энэ хүдэлмэриин дутуу дунданууд тухай» асуудалаар ВКП(б)-гэй райкомой секретарь нүхэр Маслов элидхэл хэбэ.

Нүхэр Маслов болбол арадай ажахые hэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ табанжэлэй түсэб тухай хуулиие хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ба албахагшадай дунда нэбтэрүүлхэ хүдэлмэридэ Бурмонкоопсоюзда, Улан-Удын телеграфна станцида, худалдаа-наймаанай ба доторой хэрэгүүдэй Министерствонуудтэ зарим тэды амжалтанууд бии байбашье Бурмонголлесэй, Горпромкомбинадай, Главлесснабай партийна эхин организацинуудай агитаторнууд энэ хуулиие гүнзэгыгөөр шудалха ба олониитэдэ ойлгуулха талаар хүдэлмэриие хангалтагүй табиhан байна гэжэ тэмдэглэhэн байна.

Элидхэлэй hүүлдэ эндэ хабаадагшад өөhэдынгөө хүдэлмэриин дүй дүршэл тухай хэлэhэн байнад. Пединститудай партийна эхин организациин агитатор нүхэр Иванова болбол өөрынгөө хүдэлмэритэй зүблөөндэ хабаадагшадые танилсуулха зуураа, шэнэ табанжэлэй түсэб тухай хууляар хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхэдөө тоо баримтаhаа гадна диаграмма, схемэ, карта гэхэ мэтые үргэнөөр хэрэглэдэг тухайгаа хөөрэжэ, эндэ хабаадагшадые ехээр hонирхуулба.

Бурмонкоопсоюзай партийна эхин организациин агитколлективэй хүтэлбэрилэгшэ нүхэр Шодонов гэгшэ агитколлективэй эрхим агитатор нүхэр Тарасовай хүдэлмэриин дүй дүршэл тухай хэлэхэ зуураа ВКП(б)-гэй райком болбол эрхим агитаторнуудай ба агитколлективүүдэй hайн хүдэлмэриие бусад агитаторнуудай шадабари болгожо шаданагүй, агитаторнуудай зүблөөе үсөөн үнгэргэнэ, эли тодын агитаци эмхидхэхэ хэрэгтэ парткабинет туhалнагүй гэжэ шүүмжэлбэ.

Мүн тэрэшэлэн Улан-Удын телеграфна станциин партийна эхин организациин агитколлективые хүтэлбэрилэгшэ нүхэр Лускин, Главлесснабай партийна эхин организациин агитатор нүхэр Барадэ, худалдаа-наймаанай Министерствын партийна эхин организациhаа нүхэр Виноградова ба бусад өөhэдынгөө хүдэлмэри тухай хөөрэбэд.

hүүлээрэнь эндэ хабаадагшад «Бурят-Монголой минеральна баялигууд тухай» инженер-геолог нүхэр Сыклен гэгшын лекци шагнаhан байна.

АГИТАЦИОННО ХҮДЭЛМЭРИИН ХҮСЭН ИИМЭ

Хабарай тарилгын үедэ тракторна бригадануудта 9 агитатор хүдэлмэрилөө. Мүн 6 хүнүүд газетэ уншадаг байhан юм. Эдэнэр тракторист бүхэниие шэнэ табанжэлэй түсэбөөр хүдөө ажалай урда табигдаhан зорилгонуудтай танилсуулхын түлөө хэдэн олон уншалга, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэhэн байна. „1946—1950 онуудта СССР-эй арадай ажахые hэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ табанжэлэй түсэб тухай“ Хууляар трактористнуудай дунда 19 элидхэл, 24 хөөрэлдөөн үнгэргэгдэhэн, мүн газетэнүүдые 54 дахин уншалга болоhон байха юм.

Бригада бүхэн 3—3 хэhэг газетэнүүдые абадаг байна. Трактористнуудай болон бригадануудай хүдэлмэриие харуулха досканууд бии. Мүн МТС-эй дирекци ба партийна организациин дэргэдэ Хүндэлэлэй доска эмхидхэгдэhэн байна. Агитаторнууд Елоев, Дашипылов, Будаев, Норбоев газетэнүүдые уншагшад Эрдыниев, Ванчиков ба бусад трактористнуудай дунда имагтал ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулдаг бэшэ, харин тэдэнэрэй дундахи социалистическэ мүрысөөе хүтэлбэрилдэг байха юм.

Шэнэ табанжэлэй түсэбые шудалха тусхай кружок эмхидхэгдэбэ. Энээндэ 22 хүн хабаадалсана. Энэ кружогые МТС-эй директор нүхэр Найданов хүтэлбэрилдэг юм.

Трактористнуудай дунда „түрүүшүүлэй дүршэл“ гэhэн темээр саг үргэлжэ хөөрэлдөөн үнгэргэгдэдэг байна. Түрүү бригадануудта олгохын тулада дирекци ба партийна организациин дэргэдэ дам жуулгын Улаан туг байгуулагданхай. Энэ тугые нүхэр Цыбикдоржиевэй бригада барижа ябана. Мүн түрүү трактористнуудые урмашуулхын тулада шан олгодог байнабди.

Политическэ хүдэлмэриин бараг hайнаар табигдаhанай ашаар, манай МТС жэлэй түсэбые 115 процент дүүргэжэ республика соо түрүүлбэ. Тиин, манай коллетив жэлдэйнгээ түсэбые 200 процент дүүргэхэ уялга абажа, түрүү зэргээ алдахагүйн түлөө Бүхэсоюзна социалистическэ мүрысөөндэ бүри эршэтэйгээр оролсоо. Тэрэ мүрысөөндэ оролсоходоо түрүү бригадануудай трактористнууд халаан сосгоо хоёр-гурбан нормо үгэхэ уялгануудые абаhан байна.

Эрэгтэй эмэгтэй тракторист, комбайнер болон хүдэлмэрилэгшэдэй абаhан уялгануудаа дүүргэхэ хэрэгтэ МТС-эй партийна организаци али болохоор туhаламжа хүргэхэ ба тэдэнэрэй дундахи мүрысөөе толгойлон политическэ ниитын хүдэлмэриие үшөө hайнаар табиха уялгатай байна.

В. Бадашкеев, Сүхын МТС-эй партийна организациин секретарь

hОНИРХОЛТОЙ БА ОЙЛГОСТОЙ ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮДЫЕ ҮНГЭРГЭНЭ

Сэлэнгын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой комсомольско эхин организациин секретарь нүхэр Доржиев болбол агитационно-ойлгууламжын хүдэлмэридэ мэргэжэлтэй болоhон агитатор байха юм.

Нүхэр Доржиев болбол табанжэлэй түсэб тухай хуулиие бүхы колхознигуудта ойлгуулхын түлөө хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэ.

Өөрынгөө колхоздо тарилгада ябаhан Сэлэнгын МТС-эй № 1 тракторна бригадын членүүдэй дунда шэнэ табанжэл соо автомобильна ба тракторна ажаүйлэдбэриин ургалта тухай ехэ hонирхолтой ба ойлгосотой хөөрэлдөө хэбэ.

Энэ колхозой партийна эхин организациин ба комсомольско организациин агитационно-ойлгууламжын хүдэлмэриие эрхимээр табиhанай ашаар эндэхи колхознигууд ба МТС-эй трактористнууд шэнэ табанжэлэй агууехэ хүдэлмэриин гол зорилгонуудые ойлгоhон байха юм.

Тиимэhээ колхозник бүхэн, тракторист бүхэн колхозойнгоо түсэбые дүүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэхын түлөө тэмсэнэд.

Жэшээлхэдэ, тус колхоздо тарилгада ябаhан трактористка Т. Жамсаранова гэгшэ тракторна хүдэлмэриин жэлэй түсэб июниин 20-до дүүргэбэ. Мүн тэрэшэлэн трактористнууд нүхэд Ц. Норбоева, Д. Дашицыренов гэгшэд жэлэйнгээ түсэбые hаяын үдэрнүүдтэ дүүргэхэ байна.

БАНЗАРАКЦАЕВА.

Үбhэ ногоо тариха талаар конференци

Байгша оной июлиин 1-hээ июлиин 3 болтор Улан-Удэ городто колхозууд ба совхозуудта үбhэ ногоо тариха ябадалые үргэдхэхэ ба hайжаруулха тухай хэмжээ ябуулгануудые хараалха республиканска научна конференци үнгэргэгдэхэнь.

Конференцидэ агрономууд, республикын научно—шэнжэлэлгын албан газарнуудай хүдэлмэрилэгшэд ба колхознигууд—дүй дүршэлтэд хабаадалсаха байна. Конференци болбол республикын уларилда тааруулан олон жэлэй ногоонуудые тариха агротехникые тодоор зүбшэн хэлсэхэ юм. Тэрэнhээ гадна олон жэлэй ногоонуудай сорт туршалгын дүнгүүдые гаргаха ба сортто ногоонуудые саашань дэлгэрүүлэн ябуулха хэмжээнүүдые хараалха байна.

Сэлэнгын аймаг шэнэ табан жэл соо

П. БУДАЕВ, ВКП(б)-гэй Сэлэнгын айкомой секретарь

●●●

СССР-эй Верховно Соведээр баталан абтаhан манай ороной ажахые hэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ табанжэлэй түсэб тухай Хуули болбол социализмын байгуулалтын агууехэ программа мүн. Советскэ Союзай туйлаhан бүхэдэлхэйн түүхэтэ илалтануудые ударидан эмхидхэгшэ нүхэр Сталинай заабаряар энэ программа түсэблэн зохёогдоhон байна.

Манай Сэлэнгын аймагай ажалшан арад табанжэлэй түсэб тухай хуулиие бүхы советскэ арадтайгаа тон адлиханаар халуунаар хүлеэжэ абаа. Манай социалистическэ Эхэ ороной hүр хүсые улам саашань бүхэжөөхэ, экономическа ба культурна ургалтые хангаха, арад олоной ажабайдалые hайжаруулха гэhэн зорилгонууд энэ хуули дотор эли тодо харагдана. Тиимэ ушарhаа тус хуулиие арад зоной шударгуу эдибхитэй ба халуун хандалтайгаар хүлеэн абахань гайхалтай бэшэ.

Малажал

Дайнай үе соо хамтын малай тоодо хоролто болоhон байна. Адууhа малайнгаа тоо дахин байгуулжа, шэнэ табанжэлэй hүүлдэ адуу моридые 1940 оной тоодо хүргэхэ, томо эбэртэ малые бүри олон болгохо, хони ямаадые дайнай урдахиhаа 30—35 процент олон болгожо үсхэхэ байнабди.

Адуу малай тоо толгойе гансал олошоруулха бэшэ, мүн баhа малнуудые ашаг шэмэ ехэтэй болгохо хэрэгтэй. Адууhа малаа тарган байлгахын, үнеэдые тоhолиг hайн хүсэтэйгөөр барихын, хони ямаадhаа hайн шанартай ба ехэ ноohо хайшалан абахын зорилго табигдана. Эдэниие дүүргэхын тулада элбэг ехээр малай хоолые бэлэдхэхын зайлашагүй хэмжээнүүд түсэб соомнай хараалагдаба.

Малай хоолые үргэнөөр бэлэдхэхын түлөө юу хэхэ хэрэгтэйб гэхэдэ: малай бэлшээринүүдые hайжаруулха, шэнэ шэнэ талые элдүүри болгожо, сабшалангай газарнуудые үргэдхэхэ, эдэ сабшалан хадалангуудые үтэгжүүлжэ ба уhалжа, үбhэ хуряалгые хоёр, хоёр хахад дахин ехэдхэхэ, малай хоолдо хэрэглэгдэхэ үбhэ ба бусад тэжээлнүүдые ехээр таридаг болохо эhотой байна.

Малажалай талаар зорилгонуудые дүүргэхын тула нэн түрүүн онсо мэргэжэлтэ хүдөө ажахын кадрнууд хэрэгтэй байдаг. Гадна юрэнхы малай харууhанда ябаха хүнүүд олон хэрэглэгдэхэ гэбэл малай фермые даагшад болохо 190 хүн, моришод—217, мал адуулагшад—392, хонишон—690, hаалишан—985, тугалшад 390 хүн болоно.

Дүрбэдэхи табанжэлэй түсэб соо адууhа малай үүлтэрые hайжаруулха талаар хэдэн шухала хэмжээнүүд абтаха байна. Энээнтэй хамта бүхы малнуудые зохистой типовой хашаа байратай болгожо, байха ба эдеэлхэ байрыень hайжаруулхаар хараалагдана. Гадна зооветеринарна участогуудые олон болгохо гэжэ түсэб соо мүн хараалагдаhан байна. Республикын малажалай туршалгын станциин зүгhөө болоод манай Сэлэнгын аймагта байhан симментальска үүлтэрэй малые үсхэхэ ажахыгаар шэнжэлэлгын хүдэлмэриие ябуулха хэрэгтэй.

Сэлэнгын аймаг болбол республика дотороо малажалаар шиидхэхы шанартай ба hайн үүлтэрэй малые тарааха үүргэтэй гансахан аймаг мүн. hайн үүлтэрэй малые тарааха Сэлэнгэдэхи гүрэнэй ажахы хадаа 1950 оной hүүлдэ 3100 толгой hайн үүлтэрэй малтай болохо гэhэн түсэбтэй байна. Эндэ 1945 онтой жэшэхэдэ юрэнхы малайнь тоо 15,5 процент, эхэ малынь 6,8 процент олон болохо болоно.

1950 он хүртэр гэхэ гү, али табанжэлэй hүүл болтор хамта 140 толгой малтай үүлтэртэ малай 4 фермэнүүд шэнээр бии болгогдохо юм. Аймаг соохи 26 колхозуудhаа 21 колхозынь үүлтэртэ малай фермэтэй болохо байна. Мүн табанжэлэй турша (1945—1950 онууд) дотор 2020 толгой hайн үүлтэрэй малые худалдаха, худалдаанда гарадаг үүлтэртэ залуу малай шанарые hайжаруулха зорилго табигдана. 1950 он болоходо hаалиин үнеэнhээ дунда зэргээр 1500 литр hү hааха гэхэ мэтээр түсэблэгдэбэ.

hү ба мяха үгэдэг малажалые хүгжөөжэ, түсэблэгдэhэн табанжэлэй эсэстэ нэгэ үнеэнhээ дунда жэшээгээр hү hаан абалгые 1945 онтой сасуулхада 67 процент дээшэнь болгохо, хониноо ноohо хайшалан абалгые 30 процент дээшэлүүлхэ, юрэ эбэртэ малые тарганаар тэжээжэ ондо оруулха—иимэ зорилгонууд партиин эхин организацинуудай ба колхозуудай правлениин урда табигдана.

Шэнэ сталинска табанжэлэй эхин жэл—1946 ондо хамтын малажалые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбые, адууhа малай түрэл түрэлөөрэнь дүүргэхэ ба үлүүбшэлэн дүүргэхэ гэhэн нилээд ехэхэн зорилго байна. Энээниие эрхимээр дүүргэжэ малай харууhашадта үгтэдэг ажалай нэмэлтэ түлбэриhөө гадна, үшөө колхознигуудай ажалта үдэртэ мал хубаадаг болохо хэрэгтэй.

Малажалые хүгжөөхэ табанжэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхын тулада партиин аймагай организациин, советскэ ба газартаряалангай органуудай гол анхаралые болон хүсэ ябуулгые хандуулжа, бүхы колхознигуудай ба зооветмэргэжэлтэдэй анхарал хүсые зорюулжа, 1945 оной октябриин 13-да ВКП(б)-гэй Центральна Комитедэй тогтоолоор ба ВКП(б)-гэй Обкомой хорин хоердохи пленумэй тогтоолоор түлэблэhэн малажал тухай шиидхэбэринүүдые хэрэг дээрэ бэелүүлхын хойноhоо бидэнэр мүнөө оролдонобди.

Тарианажал

Сталинска табанжэл соо үндэр ургасануудые абаха, бүхы хүдөө ажахын культурануудай валова суглуулгые түргэн ехэдхэхэ ябадал болбол тариан ажалые хүгжөөхэ талаар манай аймагай колхознигуудай урда байhан гол зорилгонь мүн болоно.

Манай аймаг соо дунда жэшээгээр ороohото культураар гектарай 8—9 центнерhээ доошо бэшэ, хартаабхаар 80-100 центнер, овощной культураар гектарай 100-110 центнерhээ доошо бэшэ ургаса абахаар дүрбэдэхи табанжэлдэ түсэблэгдөө.

Иимэ зэргын ургаса абажа шадабал, ороohото тарилгаар дүн дээрээ аймагай колхозуудта ургаса хуряалга 1945 онтой жэшэхэдэ 3 дахин, хартаабха ба овощеор ургаса абалга 5 дахин ехэ болохо. Мүн техническэ культураар (сахарай свекла, тамхин гэхэ мэтээр) ургаса абалгые 2—3 дахин ехэ болгохо гэжэ түсэблэгдэбэ.

Үндэр hайн ба нэгэ янза тогтууритай ургасануудые туйлахын тулада аймаг дотороо тарианажалай юрэнхы болбосоролые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ехэ эршэтэй хүдэлмэри ябуулха шухала. Энээниие дүүргэхын түлөө юу хэхэб гэбэл, нэгэдэхеэр, зүб севооборот хэлгые 1947 ондо бүхы колхозуудта гүйсэд дүүргэхэ; хоёрдохёор, мүнөө байhан канавуудые заhахаhаа гадна шэнэ канавуудые малтажа газартаряалангые уhалха системэ үргэнөөр байгуулха; гурбадахяар, хүдөө ажахые үргэнөөр механизацилха шухала байна.

1946 ондо манай аймагай 17 колхозуудта, бусад колхозуудтань 1947 ондо севооборот бии болгохоор түсэблэгдэнхэй.

1946 оной зун Харганын газар уhалха системэ заhагдажа, ашаглалгада оруулагдаха байна. Гадна 500 га газарые уhалха шадалтай системэ «Социализм» гэжэ колхоздо баригдаха юм.

Сүхын машинно-тракторна станциие байгуулhанай эсэстэ машинно-тракторна парк 1945 оной байдалтай сасуулхада 3 дахин ехэ болоо.

Манай аймагай колхозуудай хүдөө ажахые хүгжөөхэ шэнэ табанжэлэй түсэбые дүүргэхын зам дээрэ мүнөө жэлэй хабарай тарилга шиидхэхы шанартай эхин алхам байhан юм. Тиин энэ жэлэй ороohото тарилга манай колхозуудта эмхитэйгээр ба агротехническэ дээдэ хэмжээндэ үнгэргэгдэбэ.

Ажаүйлэдбэри

Мүнөө манай аймаг дотор байhан союзна ажаүйлэдбэриин предприятинууд шэнэ табанжэл соо ехээр хүгжэхэ байна. Жэшээлхэдэ, Галуута нуурай шулуу нүүрhэнэй шахтанууд 1945 ондо 180 мянган тонно нүүрhэ абаhан байгаа. Теэд саашадаа жэл соо шулуу нүүрhэ малтан абалгаяа нэгэ миллион тонно хүргэхэ байна. Иимэ дээрэhээ Галуута нуурай шахтануудта 30 миллион түхэригэй капитал оруулагдахаар түсэблэлдэнэ.

Зүүн Сибириин түмэр харгын табадахи отделениин хүдэлмэришэдэй хүсөөр Зэдэ станци дээрэ вокзал баригдаха юм.

1946 ондо Сэлэнгын леспромхоз 60 мянган кубометр модо бэлэдхээд, тэрэнээ Химнэ ба Оронго голнуудаар урадхуулха байна. Оронго голой эрьедэ нэгэ километр хахад газарта модо шэрэхэ харгы бариха түсэб бии. Түмэр харгыда хэрэглэгдэхэ шпалнуудые отолхо завод Оронгын хүүргын хажууда бариха гэжэ табанжэлэй түсэбөөр хараалагдаа.

Байгша оной майн 2-то Селендумын моторо-заhабарилгын завод ашаглалгада үгтөө. Шэнэ табанжэл соо энэ завод ехэхэн ургаха байна. Иимэ ушар дээрэhээ тус заводто 7 миллион шахуу түхэригэй капитал оруулхаар түсэблэгдөө. Тус завод болбол ганса манай аймагай бэшэ, харин бүхы республикын МТС-үүдтэ заhабариин базануудые бэхижүүлхэ хэрэгтэ тусгаар удхашанартай юм.

Культурна байгуулалта

Тосхон газарай ажахын ба культурна ургалтада электрификаци хадаа туйлай ехэ удхашанартай, тон шухала хэмжээн мүн. Шэнэ табанжэлэй түрүүшын жэлдэ манай аймаг дотор 9 колхозой центрнүүдые, 3 МТС ба 8 ажаүйлэдбэриин газарнуудые электричествотэй болгохоор хараалагдаба. Энэ айхабтар ехэ зорилго байна.

Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой дэргэдэ баригдажа байhан 100 киловатт хүсэтэй ехэ электростанци энэ hара соо бүтэхэ байна. Энэ электростанци колхозойнгоо бүхы малажалай точконуудые, «XVII партсъезд» колхозые гүйсэ дөөр, Сэлэнгын МТС-ые электричествын хүсөөр хангажа шадаха болохо юм. Галуута нуурай рудник өөрынгөө электростанцяар 1946 ондо Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозые хангаха байна. Загастайн сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхоз өөрынгөө электростанци hэльбэжэ бодхоохо. Тус сомоной Молотовой нэрэмжэтэ колхозые Сульфатна заводой станци хангаха эhотой. Куйбышевай нэрэмжэтэ ба Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозуудта 1946 ондо электростанцинууд заhагдажа табигдаха байна. Тамчын сомоной Молотовой нэрэмжэтэ ба «Социализм» колхозуудта электростанцинуудые барихаар түсэблэгдэнхэй. Селендумын сомоной Калининай ба Сталинай нэрэмжэтэ колхозууд электричествын хүсые Селендумын моторо-заhабарилгын заводhоо абаха юм.

Бэшэ барилгануудай талаар түсэблэгдэhэн зүйлнүүд гэхэдэ иимэ байна:

1946 ондо табан колхозуудта 1300 хүнэй hууха багтаамжатай шэнэ клубууд баригдаха, табанжэлэй hүүлдэ бүхы 26 колхозуудта 5500 хүнэй багтаамжатай клубууд баригдаад байхаар хараалагдаа.

Шэнэ табанжэлэй эхин жэлдэ 15 колхоз, 3 МТС ба 5 ажаүйлэдбэриин газарнууд радиоузелтай болгогдохо, табанжэлэй hүүлдэ бүхы колхозууд, МТС-үүд ба ажаүйлэдбэриин газарнууд радиоузелтай болоhон байха юм.

1946 ондо колхозуудай правлени болохо табан типовой байшан гэрнүүд шэнээр баригдаха байна. Колхозуудай центрнүүдые зохистой hайнаар байгуулха хэрэгтэ шэнэ табанжэл соо тусхай анхарал табигдаха юм. Табанжэл соо 20 колхозой центрнүүдые зохистой hайнаар байгуулха гэжэ түсэблэгдэбэ.

Дүүргэлтын дүнгүүд

Манай Сэлэнгын аймагай ажалшад дайнай hүүлдэхи табанжэлэй түсэб дүүргэхын түлөө шударгуу эдибхитэйгээр тэмсэжэ эхилээ.

Социалистическэ мүрысөөе үргэнөөр дэлгэрүүлhэнэй, агитационно-пропагандистска хүдэлмэриие зүбөөр табижа шадагдаhанай ашаар 1946 оной табан hара үнгэрөөд байхада манай аймагай ажалшад өөрынгөө хабаата ажалнууд дээрэ шэнэ амжалтануудые туйлаhан байна. Жэшээлхэдэ Галуута нуурай рудоуправлени шулуу нүүрhэ малталгын 1946 оной 5 hарын түсэбые майн 14-дэ, бэлэдхэлэй хүдэлмэринүүдэй түсэбые майн 15-да дүүргэбэ. Шулуу нүүрhэ тээжэ эльгэхэ табан hарын түсэб 119,5 процент дүүргэгдээ. СССР-эй зүүн районуудай шулуу нүүрhэнэй ажаүйлэдбэриин Министерствын ба ВЦСПС-эй Улаан тугые Галуута нуурай рудоуправлени үнгэрhэн жэлэй ноябрьhаа эхилжэ гартаа шанга бариhаар байдаг. Гадна хэдэн дахин мүнгэн шагналнуудые абаа hэн.

Зүүн Сибириин түмэр харгын 5-дахи отделени мүн табан hарынгаа түсэбые амжалтатай дүүргээ. Ашаа тээлгын түсэб 112,5 процент дүүргэгдээ. Паровозуудые заhабарилха түсэб 129 процент дүүргэбэ, ажалайнь бүтээсэ—164, 2 проц. Амжалтатайгаар ажаллаhанай түлөө мүн Улаан туг абаба.

Мал ондо оруулга энэ жэлдэ hураггүй эмхитэйгээр үнгэргэгдөө. Илангаяа Тамчын сомоной «Социализм» колхоз малаа hайнаар ондо оруулаа. Энэ колхоздо ВКП(б)-гэй айкомой ба аймагай соведэй Улаан туг үгтэнхэй юм. Тус колхоздо 1946 он соо 259 тугал, 1320 хурьга эшэгэ ба 26 унаган абтан, тиин нэгэшье түл үхөөгүй байдаг. Илангаяа үүлтэртэ малайнь фермэ hайн ажаллаа. hайн үүлтэрэй 54 тугалые бүтэн бүринөөр абаhан, мүн фермынгээ 368 толгой малые гүйсэд ондо оруулhан байна.

Жаргалантын сомоной Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой үүлтэртэ фермэ hү hаалгаар жэшээ харуулна. 1946 оной дүрбэн hарын турша дотор нэгэ үнеэнhээ 433 литр hү hааhан байна.

Энэ жэлэй хабарай тарилга манай аймаг соо эмхитэйгээр үнгэргэгдөө. Гречиха просо хоерhоо бэшэ ороohото культурын тарилга юрэнхы дээрээ майн 25-да гэхэ гү, партиин Обкомой байгуулhан болзор соо дүүргэhэн байнамди.

Манай аймагай Сүхын МТС хабарай тарилгын хүдэлмэриие hайнаар дүүргээ. Энэ МТС болбол жэл соо трактораар хэхэ эhотой хүдэлмэриингөө түсэб майн 31-дэ 83,2 процент дүүргэhэн байгаа. Хоёрдохи номерой тракторна бригада (бригадирынь Банзаракцаев) трактораар хэхэ хүдэлмэриин жэлэйнгээ түсэб майн 31-эй үдэр болтор 98,5 процент дүүргэhэн байдаг.

Шэнэ табанжэлэй түсэбые дүүргэхын түлөө хүдэлмэришэд, тарияашад, ба интеллигенциин дунда партийна организацинуудай зүгhөө үргэн ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулха тон шухала. Энэ хүдэлмэри хадаа Сталинска табанжэлэй түсэб дүүргэхын ба үлүүлэн дүүргэхын шухала нэгэн зүйл болоно гээшэ.

Партийна организацинууд ба тэдэнэй членүүд болбол агитационно-пропагандистска хүдэлмэриие үргэлжэдөө ябуулха, табанжэлэй түсэбөөр хараалагдаhан тоо бүхэниие олон ниитэдэ удхалан хэлэжэ харуулха, түрүү ажалшадые жэшээ болгон алдаршуулха эhотой байна. Табанжэлэй түсэб тухай Хуулиие нэбтэрүүлхэдээ колхоз гү, али ажаүйлэдбэриин предприятинуудай түсэбые ба тэрэнэй дүүргэлтые харуулха тон зайлашагүй.

Шэнэ Сталинска табанжэлэй түсэб болбол коммунистическэ партиин хүтэлбэри доро Советскэ Союзай арадуудаар амжалтатайгаар дүүргэгдэхэ ба үлүүбшэлэн дүүргэгдэхэ байhаниинь лабтай.

Оро харууhалагша

Баунтын аймагай „10 лет БМАССР“ гэжэ колхозой правлени 1942-ондо нүхэр Молчановые оро харууhалагша болгожо, 16 толгой оро тушаажа үгтэhэн байха юм.

Тэрэ гэhээр дүрбэн жэл үнгэрөө. Энэ дүрбэн жэл соо нүхэр Молчанов оронуудайнгаа хойноhоо тон оролдосотойгоор харууhалжа, абаhан түлнүүдээ нэгэшье хоролтогүйгөөр тэнжээгээ. Мүнөө тэрэ колхоз 58 оротой болоо.

Энэ харюусалгата хүдэлмэриие дүүргэхэhээ гадна нүхэр Молчанов, сүлөөтэй сагтаа агнуурида гарадаг юм. Тэрэ халаа үнгэрhэн агнууриин сезондо 2200 түхэригтэ hайн шанартай ангай арhа гүрэндөө тушааhан байна.

38 модошо дархашуул барилга дээрэ

Курумканай аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой центрые культурна ба болбосон болгохо хүдэлмэридэ 38 модошо дархашуул ажаллажа байнад.

Энэ жэлэй намар болтор тэдэ дархашуул 18 гэрнүүдые шэнэлэн урилха ба шэнэ конторо центральна үйлсэдэ бариха байна. Тиигээд мүнөө 8 гэр асаржа табяад байна. Эдэ гэрнүүдэнь улаан сэрэгэй албанhаа бусажа ерэгшэдэй гэрнүүд болохо юм.

Тэрэшэлэн тус колхозой Санжи Зуртановай барилгын бригада правлениин байшан конторо барижа захалаа.

...АЖА ТҮРҮҮШҮҮЛЭЙ ЗЭРГЭДЭ ГАРААБ

...рын механизированна лесо...т (директорынь нүхэр Белин..., парторгнь нүхэр Сотов) ...ол энэ жэлэй эхиндэ „Бурмон...ео" трестын системын пред...тинуудай дунда гээгдэжэ яба...пунктнуудай нэгэн байһан юм. ...эдэ олонхи хүдэлмэришэдынь ...өөрынгөө даалгабарине дүүргэ...гүй байһанай гол шалтагаанһаа ...жо февраль соо модо бэлэдхэ...түсэбые 96 процент ба шэрэл...түсэбые 98 процент дүүргэһэн ...а юм.

...э гээгдэлые усадхахын зорил...лесопунктын дирекци ба пар...а организаци болбол коллек...енгээ үмэнэ ехэхэн зорилго ...ка, участогууд, цехүүд болон ...отологшод, шоферүүдай ...ондо социалистическэ мүры... ургэнөөр дэлгэрүүлэн хүдэл...лбэ. Тиихын хамта социалисти...э уялгануудые абаһан бүхы хү...эришэдэй, участогуудай ба це...эй үйлэдбэриин бүтээсын дүн...ые саг сагта шалган элирүүл... даалгабаря бэелүүлдэггүй ...лмэришэдтэй техминимумэй ...р тусхай хүдэлмэри ябуул...а эрхим стахановецууд Хүн...эй доскада бэшэгдэдэг боло... байна. Хамтын суглаанууд, ...лбэриин зүблөөнүүд дээрэ тү...стахановецуудай хүдэлмэриин ...элые нэбтэрүүлхэ болон аги...онно-олониитын хүдэлмэрине ...һайжаруулан, шэнэ табанжэ...түсэб тухай хуулине шудалха ...лые өөһэдынгөө бодото хүдэл...тэй холбуулан үнгэргэдэг бо...

Мүн шофернуудай дунда ...обеккер" машиные шудалха ...нимум эмхидхэгдэһэн байна. ...ара соо 7 элидхэлнүүд хэг... ба агитаторнууд 65 дахин ...лдөөнүүдые үнгэргэжэ, 2 ... шахуу хүнүүдые хабаадуул...айха юм.

... бүхы хүдэлмэри болбол үнгэрөөгүй, лесопунктынхи...нэнэ амжалтануудые туйлаха ябадалда нилээд ашаг туһые үзүүлһэн байна. Тус лесопункт май һарынгаа түсэбые модо бэлэдхэлэй талаар 120 процент, шэрэлгын талаар 170 процент дүүргэжэ, бүхы хүдэлмэришэдэй 62 процентынь стахановецуудай зэргэдэ оруулжа шадаһан байха юм.

Иигэжэ тус лесопункт болбол „Бурмонголлес" трестын системын предприятинуудай түрүү зэргэдэ шалгаран гаража, СССР-эй ой модоной ажауйлэдбэриин предприятинуудай Бүхэсоюзна социалистическэ мүрысөөнэй 1946 оной май һарын дүнгөөр 25 мянган түхэриг мүнгэн шан абаба.

Энэ лесопункт болбол 6 һарын турша соо 40, 5 мянган кубометр хамагай шухала хэрэглэлэй модо тээбэрилжэ ябуулһан байна. Тус мехлесопунктын июнь һарын хүдэлмэрине хараад үзэбэл, үйлэдбэриингөө үдэрэй даалгабарине дүүргэдэггүй хүдэлмэришэд байхагүй, түрүү стахановецуудай тоо 169 хүрэһэн ба мүн үдэрэй нормые 200-300 процент дүүргэгшэд 28 хүн болоһон байна. Модо отологшод Григорьев, Кабзев, Вокин, Гладун, Потапов ба бусад үдэрэй нормые үргэлжэ 200 процентһээ дээшэ дүүргэдэг жэшээтэй. Нүхэр Кайшар болбол үдэрэй нормые 400 процент дүүргэжэ, нэгэ үдэр соо 114 түхэриг олодог байха юм. Модо шэрэдэг машинануудай шофернууд Капустин, Ермаков, Головин, Яковлев гэгшэд тус бүри 13 кубометр модо шэрэхэ нормын орондо үдэртөө 30 кубометр хүртэр модо шэрэжэ, үдэрэй даалгабарине 234 процент хүртэр бэелүүлнэд.

Тус лесопункт болбол мүнөө дүрбэдэхи сталинска табанжэлэй түрүүшын жэл—1946 оной нэгэдэхи хахад жэлэй түсэбые дүүргээд, түсэбһөө гадуур 7 мянган кубометр модо Эхэ орондоо үгэхөөр хүдэлмэрилжэ байна.

К. СКВОРЦОВ.

Эрхим сортын загаһа үсхэбэрилгэ

...ай республика дотор загаһа...олзоборине саашадань хүг...этэй хамта эрхим сортын ...а үсхэбэрилхэ ехэ хүдэлмэри ...э. Мүнөө үедэ Большеречин...загаһа үсхэбэрилгын завод ...л инкубацилхын түлөө Бай... омулиин 130 миллион ...нүүдые табиһан байна. Тус ...го зорюулжа, Байкалрыб... 50 мянган эмэ омульнуудые ...аар хүдэлмэрилжэ байна.

...өө республикын гол мүрэ... ба нуурнуудаар ангарска ...ядь, баунтовска ряпушка, ...нска сиг гэхэ зэргын загаһа... табигдажа, газар уһанайн...айдалда даһажа байна. Сэлэн...а Ехэгол гэжэ мүрэнүүдтэ ...ин түрсөө гаргаха ябадал ...нагдажа байна. Ехэ Чевир... Кичера, дээдэ Ангара гэжэ ...үүдтэ омуль загаһа үсхэбэ... база байгуулха зорилгоор ...элгын хүдэлмэри ябуулаг... Хадхал нуурые Каточек ...голтой ниилүүлхэ арга-бо...ые олохо бэдэрэлгын хүдэлмэри дүүрэхэ гэжэ байха юм. Энээниие шиидхэбэрилхэ ябадал болбол түрэхэ загаһанай Байгал далайһаа энэ нуурта орохо ябадалые хангаха болоно.

Эдэ хэмжээ - ябуулгануудтай дашарамдуулан, Республикын Совмин болбол загаһа олзоборилгын сүл гүнзэгы газарнуудые паспорттай болгохо ябадалые дүүргэхэ гэжэ байна. Энэ паспортизациин үндэһөөр загаһа олзоборилгын карта зохёогдохо болоно. Загаһа үсхэбэрилхэ газарнуудта загаһанай түрэхэ үе соо загаһа барилгын бүхы хүдэлмэри зогсоогдохо болоно. Тэрэшэлэн уһанай сүл гүнзэгы газарнуудые сэбэрлэхэ хүдэлмэри эмхидхэгдэхэ ёһотой.

Энэ шухала хэрэгтэ республикын бүхы ажалшад эдибхитэйгээр хабаадалсахань дамжаггүй. Иимэ туһаламжа болбол эрхим сортто загаһа үсхэбэрилгые туйлаха ябадалые хангахань лабтай.

А. ТАРСКИЙ.

Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз 70 хүнэй багтасатай амаралтын гэр бариба. Эндэнь колхозой эрхим стахановецууд амардаг байна.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Амаралтын гэртэ амарагшад.

О. Зеккиин фото.

Армиһаа табигдагшадые угтана

Советскэ арад болбол албанһаа табигдагшад, илагша-сэрэгшэдээ тон хүндэтэйгөөр угтажа байна.

Мүнөө Закаменай аймагта Улаан Армиһаа гурбадахи ээлжээнэй табилгаар хүнүүд ерэжэ байна. Тэдэнэрые хаа-хаанагүй тон халуунаар угтана. Советскэ правительствын, большевистскэ партиин үзүүлдэг гайхамшагта анхарал бэелүүлэгдэжэ байна. Колхоз нютагтаа хүрэжэ ерэхэдэнь угтамжын баярай митинг, хамтын суглаанууд боложо, тэндэ колхозой түрүүлэгшэнэр, түрүү колхознигууд, стахановецууд амаршалгын үгэнүүдые хэлэдэг ба дайнай жэлнүүд соо колхозойнгоо хэһэн ажал ба туйлаһан амжалтанууд тухайдаа хэлэжэ үгэдэг болон мүн тэрэшэлэн Улаан Армиһаа табигдажа ерэгшэд дайшалхы зам тухайгаа эли тодоор хэлэжэ үгэдэг байна.

Армиһаа табигдагшадта халуун анхаралаа табижа, тэдэниие ажал хүдэлмэридэ оруулан түбхинүүлхэ, культурна ажабайдалай услови байгуулха гээшэ эгээн түрүүшын зорилго болоно. Тэдэниие оронойнгоо ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ ябадалда түргэнөөр ба эдибхитэйгээр хабаадуулхын түлөө анхаралаа хандуулха хэрэгтэй.

Армиһаа бусажа ерэһэн нүхэдүүд үсөөхэн хоногто амараад ажалда ороно. Үлэгшэнэй сомоной „Майн 1", Санагын сомоной Сталинай нэрэмжэтэ, „Комитерн", Утаата-Далхайн сельсоведэй Кагановичын нэрэмжэтэ ба „Улаан Далхай" гэжэ колхозуудта бусажа ерэһэн нүхэд нэгэ хэды үдэрэй турша соо амараад, мүнөө колхозойнгоо ажалда тон эдибхитэйгээр хабаадалсажа байнад. Ринчинов Жамьян гэгшэ 3 үдэр соо амараад, мүнөө Калининай нэрэмжэтэ колхоздо малажалай талаар түрүүлэгшын орлогшоор хүдэлмэрилжэ байна. Мүн тэрэшэлэн Хадаев Никита гэгшэ „Коминтерн" колхозой түрүүлэгшын орлогшоор, Бабуев Дамдин 4 үдэр соо амараад мүн лэ энэ колхозой завхозоор хүдэлмэрилнэ.

Гэбэшье, зарим нэгэн колхозуудта армиһаа табигдагшадта анхаралаа табягүй ушарнууд үзэгдэнэ. Жэшээлбэл, Цакирай сельсоведэй Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо (түрүүлэгшэнь нүхэр Дмитриев) бусажа ерэһэн олон нүхэд колхозһоо гаража, ондоо үйлэдбэринүүдтэ ошоһон байнад. Мүн иимэ байдал Михайловска сельсоведэй Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо үзэгдэнэ.

Июниин 9-дэ аймагай колхозуудай түрүүлэгшэнэрэй суглаан боложо, тэндэ Улаан Армиһаа табигдагшадые ямараар угтажа байһан тухай асуудал хэлсэгдэжэ, колхозуудай дутуу дунданууд элирүүлэгдэбэ. Айкомой бюрогой ба аймгүйсэдкомой хамтын заседаниин тогтоомжоор айкомой ба аймгүйсэдкомой хүдэлмэрилэгшэд һуури дээрэнь колхозуудта туһаламжа үзүүлхэ ба армиһаа табигдагшадтай хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхын ба лекци уншахын зорилготойгоор колхозуудта эльгээгдэһэн байна.

Н. БОЧКИН.

УЛААН АРМИҺАА БУСАГШАДТА ШЭНЭ ГЭРНҮҮДЫЕ БАРИНА

Кударын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой барилгын бригада Улаан Армиһаа бусажа ерэгшэдэй бүлэнэртэ 5 гэр барижа дүүргээд, үшөө 10 тиимэ гэрнүүдые ба колхозой клуб, МТФ-эйн хүдэлмэрилэгшэдтэ хамтын байра барихада хэрэглэгдэхэ модо бэлэдхэжэ байнад.

Тэрэшэлэн тэндэ 600 толгой хурьгадые багтааха шэнэ дал баригдажа дүүргэгдэһэн байха юм.

Нэгэ үзэгдэлтэй пьесүүдые зохеохо конкурс

БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи искусствын хэрэгые эрхилхэ Управлени нэгэ үзэгдэлтэй пьесүүдые бэшэхэ конкурс соносхобо.

Мүнөө үеын колхозой байдалые харуулһан темээр бурят-монгол хэлэн дээрэ бэшэгдэһэн нэгэ үзэгдэлтэй пьесүүд конкурсда абтана.

Эрхим һайн пьесүүдэй түлөө иимэ шангууд тогтоогдобо гэбэл: нэгэдэхи—5 мянган түхэриг (нэгэ шан), хоёрдохи—3 мянган түхэриг (хоёр шан), гурбадахи—2 мянган түхэригэй (хоёр шан). Шан абаһан пьесүүдэй авторнуудта дээрэ хэлэгдэһэн шанһаа гадуур гонорар түлэгдэнэ.

Конкурсда пьесые энэ оной сентябриин 1 болтор абахаар болзор тогтоогдобо. Конкурсда үгтэхэ пьесүүд хоёр хэһэгээр машина дээрэ сохигдожо Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи искусствын хэрэгые эрхилхэ управленидэ „Конкурсда" үгтэхэ байна. Зохёогшын нэрын орондо нюуса нэрэ (девиз) байха ёһотой. Авторай нэрэ обог болон адресые тодо һайнаар бэшэжэ хэһэн газаа таладаа пьесын эхиндэ бэшэгдэһэн нюуса нэрэтэй наамал конверт үгтэһэн пьесүүдтэ хабсаруулагдаха ушартай.

БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи искусствын хэрэгые эрхилхэ управлениин начальник.
И. ЧУМАКОВ.

Уран дархашуулай хэрэгтэ

Бурят-Монгол арад зон үни урданһаа уран һиилүүртэ эдлэлые алта мүнгөөр бүтээжэ, энэ хэрэг дээрэ ехэнүүд амжалтануудые туйлаһан байна. Энэ уран нарин хэрэгэй талантта мастер болохо һиилүүршэн Цыретор Доржо Намжилон Улан-Удэдэ хүдэлмэрилжэ байдаг. Би һаяхан энэ хүнэй уран нарин ажалые ажаглан харабаб. Энэ мастер хадаа гоё һайхан угалзануудые гаргажа тэрэнээ табан хуушуута одо, балта хадуур гэхэ мэтэ шэнэ үеын орнаментнуудаар хүсөөжэ үндэр дээдэ шадабаритайгаар уран гоёор шэмэглэн найруулһан мүнгэн хутагануудые хэжэ байна.

Манай арад зон энэ хэрэгэй талаар эрхим шадабарита мастернуудтай байһанаараа үни холоһоо хойшо суурхан ерээ. Бурядай мүнгэшэ дархашуулай хэһэн мүнгэн эмээл, хутага ба бусад зүүдхэлнүүд холын газарнуудта олондо мэдэгдэһэн байха юм. Манай дархашуулай һиилүүртэ һайхан мүнгэн эдлэлнүүд Бурят-Монголой искусствын декадын үедэ эмхидхэгдэһэн уранһайханай выставкэ дээрэ табигдажа, олон түмэн москвагайхидые ехээр һонирхуулһан байна.

Мүн нээгдэхэеэ байгаа уранһайханай музейдэ урданай ба мүнөөнэй хүдэлмэринүүдые үргэнөөр табиха зорилготойгоор бэлэдхэлэй хүдэлмэри хэгдэжэ байна.

Арадай искусствын нэгэ һалбари болохо энэ хэрэг мүнөө үедэ үнэнтэеһоор тоогдоногүй гэхэдэ болоно. Ушар юуб гэхэдэ, тэрэниие хэдэг үсөөн тоото мастернуудта искусствын ямаршье эмхи зургаан үнэнтэ һаналаа табижа, үдэр бүриин халуун туһаламжа үзүүлдэггүй байна.

Жэшээлхэдэ, дээрэ хэлэгдэһэн уран дархан Ц. Намжилон хүдэлмэридэ зохистой өөрын таһаггүй. Үни хада республикын Министрнүүдэй Совет нүхэр Намжилонои байрада ойрохон байһан таһалгые мастерской болгон сүлөөлхэ тухай городской соведтэ дурадхаһан байна. Гэбэшье, тэрэ хэрэг мүнөө мартагдашаһан байха юм.

Мүн тэрэшэлэн манай республика соо үшөө нэгэ хэдэн шадабарита дархашуул биишье һаа, тэдэнэр эндэ тэндэ таранхай, МТС-үүдэй механигуудаар болон бэшэшье хүдэлмэринүүдтэ ябадаг байна. Жэшээлхэдэ, Б. Дугаров Хэжэнгын МТС-эй трактористаар, Г. Шагдаров Зэдын МТС-эй механигаар хүдэлмэрилжэ байна. Мүн шадабарита дархан Д. Ц. Чимитов Курбын МТС-тэ хүдэлмэрилжэ байна. Бэшэ бусад иимэнүүд нүхэдүүд газар газарта байдагшье һаа, тэдэнэр элирүүлэгдээгүй.

Гадна залуу уран дархашуулые дэбжүүлхэ хүдэлмэри хэгдэнэгүй. Хуушанай шадабарита мастернуудта залуу һурагшадые даалгажа үгэхэ ябадал тухай манай республикын арадай творчествын байшан болон БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи искусствын хэрэгые эрхилхэ Управлени һаналаа табиха ушартай байна.

Алта мүнгөөр үнэтэ һайхан эдлэлнүүдые һажаагдашагүй уран наринаар бүтээхэ ябадал үни урданһаа ургажа ерэһэн түүхэтэй, тон шухала ба һонирхол ехэтэй хэрэг байна.

Ф. ШУЛУНОВ.

Даамба барилга дээрэ

Кабанскын аймагай хүдэлмэришэд, албахаагшад ба колхознигууд уһа хааха даамба барилгын 2-дохи ээлжээнэй хүдэлмэри захалба.

Энэ хүдэлмэриие урагшатайгаар ябуулхын түлөө колхозууд, предприятинууд ба эмхи зургаануудай хоорондо социалистическэ мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрһэн байна.

Июниин 19-дэ гаргагдаһан дүнгэй ёһоор Колесовско сомоной „Путь социализма" гэжэ колхоз мүрысөөндэ түрүүлбэ. Энэ колхоз даамбын барилгада 24 колхознигуудые ба 14 моридые эльгээжэ, барилгынгаа даалгабари 300 процент дүүргэбэ. Мүн Ждановай, Молотовой нэрэмжэтэ колхозууд муу бэшэ амжалтануудые туйланад.

ХҮДӨӨ ТОСХОНОЙ КУЛЬТУРНА ГУЛАМТАНУУДТА ҺАНАЛАА ТАБИЯ

...П(б)-гэй Бурят-Монголой об... XXIII пленум һаяхан боло...айна. Шэнэ табанжэлэй тү...ушаа олониитын дунда ойл...мжын хүдэлмэри ябуулха ... байһан дутуу зүйлнүүд ...асуудал тус пленум дээрэ ...гдэһэн байгаа. Республикын ...урно-гэгээрэлэй эмхи зур...уд: культурын байшангууд, ...уд, уншалгын байшангууд, ...отекэнүүд, городой ба айма...кторскэ бүлэгүүд энэ хүдэл...э муугаар хабаадуулагдана ...пленум ехэ зүб тэмдэглэбэ. ...д зоной дунда культурно-гэ...лэй хүдэлмэри ябуулха хэ...үнэхөөрөө орхигдонги бай... шалгалта хэжэ элирүүлэг...байна. Хэдэн олон сомоной ...үүдтэ болоод колхозуудта ...гын байшан ба клубууд нэ...эбэл хаалтатай, үгы һаа тон ... хэрэгсэлдэ хэрэглэгдэдэг ... юм. Жэшээлхэдэ, Зэдын ...й зарим колхозууд („Улаан ...гэй", „Ленинэй зам".) клу...а гэрнүүдые тоһоной завод, ... болгоһон байна. Ториин ...ай 7 уншалгын байшангууд...райхан гурбан байшангынь ...мэрилжэ, бусадынь ехэнхи...хаалтатай байдаг. Кударын ...та культурно - гэгээрэлэй ... зургаануудые һэльбэжэ ...рилхаһаа байтагай, тэдэниие ... хэрэгсээдэггүй заншалтай. ...элбэл, Тамирай сомсоведэй ...н туяа" колхоз урдань һайн ...ай байһан аад, мүнөө дотоо... юумынь үрижэ һалгаад, ...а хэрэггүй болгоод хаяба. ...аймагай Шара голой уншал...байшан тулюур муу байдал... Мүн Кударын аймагай бусадшье клубна эмхи зургаанууд бултадаа шахуу тиимэ тулюур байдалтай, зон ниитын дунда гэгээрэл болбосоролой хүдэлмэри ябуулдаггүй.

Манай республикын бэшэшье аймагуудта ба городуудта культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаанууд муу байдалтай байна. Прибайкальска, Түнхэнэй, Закаменай, Яруунын, Кабанскын гэхэ мэтэ аймагуудай ударидагшад арад ниитын дунда культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри ябуулха хэрэгые мүнөө хүртэр тоошоохогүй заншалтай. Иимэ ушарһаа культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаанууд болбол табанжэлэй түсэб тухай олониитын дунда гэгээрэлэй хүдэлмэри үргэнөөр ябуулдаггүйнь гайхалтай бэшэ. Хэнэйшье мэдэһээр, мүнөө ажалшан арадай эрилтэ гэгээрэл болбосоролой талаар хангагдажа шадагданагүй.

Ажалшан арадай культурна эрилтэ үдэр бүри ургана. Советскэ хүнүүд эрдэмдэ, наукада, искусстводэ эдибхитэйгээр зүдхэнэ. Ном, газетэ хэрэглэхэ эрилтэ, ехэдэжэ, лекци дуулахые ба кино театрта ябахые хүн зон урда урданайхиһаа улам бүри ехэ хүсэдэг болонхой.

Шэнэ Сталинска табанжэлэй түсэб тухай пропагандые улам хүсэтэйгөөр ябуулха ушартай болоод байхада, хүдөө нютагай культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудта шанга эрилтэ табигдана. Гадна олониитые политическэ талаар хүмүүжүүлхэ үүргэ мүн эдэндэ бага бэшээр тудана. Тиимэ ушарһаа уншалгын байшан, колхозой клуб, культурын байшан библиотекэ бүхэн арадай культурна эрилтые хангаха хэрэгтэ анхаралаа табиха ёһотой. Нютагай соведүүд ба культурно-гэгээрэлэй таһагуудай хүдэлмэрилэгшэдэй энэ зорилгоёо гүйсэд удхалжа ойлгоогүй байдагынь гэмшэлтэй юм. Өөрынгөө уялгата хэрэгтэ хайша хэрэг хандаха ябадалаа түргэнөөр усадхажа, культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриие һайжаруулхын эгсэ эрилтэ манай партиин ба правительствын зүгһөө тэдэнэртэ табигдана.

СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтада бэлэдхэжэ байха үедэ культурна гуламтанууд хадаа аразоной дунда олониитын хүдэлмэри ябуулгын центр болоһон байна. Тэрэ үедэ 500-һаа үлүүтэй культурно - гэгээрэлэй эмхи зургаанууд манай республикын аймагууд дотор хүдэлмэрилжэ, ойлгуууламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулһан байгаа. Тиин эдэ амжалтануудые ехэнхидээ манай аймагууд бэхижүүлжэ шадангүй, политическэ хүдэлмэриие һуладхаһан байха юм.

Тэрэ һунгалтын үедэ байһан культурна гуламтануудые мүнөө дахин бии болгохоһоо гадна, үшөө урагшаа хаража үзэхэ ёһотойбди. Советскэ засагай түрүүшын жэлнүүд соо байгуулагдаһан уншалгын байшангууд болбол мүнөө үедэ культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудһаа эриглэдэг эрилтые дүүрэн хангажа шадахагүй болоод байна. Тиимэ ушарһаа уншалгын байшангуудые хүдөөгэй клубууд болгожо хубилгаха хэрэгтэй. Энээниие дүүргэхын тулада мүнөө жэл соо эгээл һайн 30 уншалгын байшангуудые хүдөөгэй клубууд болгожо заһахын зүбшөөл правительствын зүгһөө үгтэбэ. 1950 он болтор хүдөөгэй клубуудай тоо гурба дахин олошорхо юм.

Манай республика дотор колхозуудай өөһэдынь бариһан клубууд олон бии боложо байна. Жэшээлхэдэ, Яруунын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз, мүн Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ ба Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозууд уужам ба ехэнүүд клубуудые барижа дууһахаяа байна. Эдэнэр кино, зүжэг харуулха залтай, кружогуудай хүдэлмэрилхэ таһалгануудтай, библиотекэтэй, уншалгын заалтай, биллиард наадаха газартай, колхозно музейтэйгээр баригдажа бүтээгдэхэ юм. Бусад колхозууд энэ һайн жэшээгээр баһа тиимэ клубуудые барижа эхилхэ бэзэ гэжэ найдагдана.

Аймагай гүйсэдкомууд культурын байшангууд ба библиотекэнүүдтэ туһаламжа үгэжэ, тэдэниие үнэхөөр культурна шанартай, гэгээрэл-болбосоролой хүдэлмэри һайн ябуулдаг газарнууд болгохо ёһотой.

Гэгээрэлэй газарнуудай хүдэлмэрилэгшэд, бүхы интеллигенци хадаа политическэ ба культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэринүүдые арад зоной дунда үргэнөөр ябуулха арюун уялгатай. Культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриие ябуулхадаа лекци уншаха, элидхэл хэхэ, хөөрэлдөө эмхидхэхэ, политическэ ба уранзохёолой литература, газетэ ба журнал уншаха, зүжэг наада табиха, театр ба кино харуулха, выставкэ эмхидхэхэ, элдэб зураг ба уряалнуудые тунхаглаха гэхэ мэтын янза бүриин аргануудые хэрэглэхэ шухала байна.

Культурно гэгээрэлэй эмхи зургаануудай муу хүдэлмэрилдэг шалтагаанууд кадрнуудай һула, бэлэдхэл багатай дээрэһээ болодог. Уншалгын байшанда, клубта, библиотекэдэ, культурын байшанда ажалладаг хүдэлмэрилэгшэдэй мэргэжэлые дээшэлүүлхэ хэмжээ огто абтадагүй, түр зуурын һургуули, семинар эмхидхэгдэдэггүй байха юм. Жэшээлхэдэ, Түнхэнэй, Прибайкальска, Яруунын аймагуудта семинар огто болодоггүй.

Аймагай культурно-гэгээрэлэй таһагуудые даагшадые өөрынь гол хүдэлмэриһөө таһалдаг, зарим аймагуудта эдэниие ходо һэлгэжэ, нэгэ хэды һара болоод лэ шэнэ хүниие томилдог заншалтай. Иимэ ушарнууд Кабанскын, Яруунын, Тарбагатайн, Түнхэнэй аймагуудта гараһан байна.

Энэ жэлэй майн 16-да „Известия" газетэ түрүү бэшэг соогоо иигэжэ бэшэһэн байгаа: „Культурно-гэгээрэлэй таһагуудые даагшадые гол хүдэлмэриһөөнь зай забһаргүй таһалжа, элдэб кампаняар түлөөлэгшэд болгожо эльгээдэг байна. Тиихэтэй хамта һайн хүдэлмэрилдэг культурын гуламтанууд хадаа тарилгын, хуряалгын, таряа тушаалгын түсэбые дүүргэхэдэ ехэ үүргэ бүтээдэг байһыень огто мартана".

Культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд болбол бүхы хүсэ шадалаа эршэдхэжэ, шэнэ табанжэлэй түсэб тухай пропаганда ажалшан арадай дунда ябуулха, энэ түсэбые дүүргэхэ хэрэгтэ партийна ба советскэ органуудта өөрынгөө хүдэлмэреэр туһалха халуун уялгатай байна. Эдэнэй тус үүргэеэ дүүргэхэдэнь аймагай гүйсэдкомууд туһаламжа үгэхэ ёһотой.

Н.ШМАКОВ, Культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хэрэгые эрхилхэ управлениин начальник.

Ангуурида 25 жэл ябана

Яруунын аймагай „Путь социализма" гэжэ колхозой член нүхэр Бадма Зодбоев 25-хи жэлээ ангуури хэжэ байна.

Мүнөө нүхэр Зодбоев республикын суута агнуушадай нэгэниинь болоно. 1945—46 онуудай ангууриин сезондо нүхэр Зодбоев хэрмэнэй 420, үнэгэнэй ба шонын 9 арһа гүрэндэ тушаажа, даалгабаря 272 процент дүүргэһэн байха юм.

Хахад жэлэйнгээ даалгабари үлүүлэн дүүргэбэ

Сэлэнгын аймагай эдеэ-хоолой комбинат,(директорынь нүхэр Бурбо) социалистическэ мүрысөөндэ оролсожо, ажалай үндэр бүтээсэ туйлажа байна.

Энэ комбинадайхид июниин 20-до хахад жэлэйнгээ даалгабари 130,5 процент дүүргэбэ. Мүнөө тэдэнэр туйлаһан амжалтануудаа улам саашань дээшэлүүлжэ, жэлэйнгээ даалгабари уридшалан дүүргэхын уялга абаба.

22 баржанууд

Хёлго гэжэ голые үгсөөжэ уһан зам байгуулха хүдэлмэри үргэлжэлһөөр байна. Энэ хүдэлмэридэ Хёлго шадарай колхозууд эдибхитэйгээр хабаадалсана. Илангаяа Бичурын аймагай Круминай нэрэмжэтэ колхоз һайнаар хүдэлмэрилнэ. Тэрээнһээ гадна Бичурын колхозууд 5—10 тонно хүртэр ашаа дааха 22 баржануудые хэһэн байна.

Улан-Удын депогой түрүүшүүл

Республиканска хүндэлэлэй доскада бэшэгдэһэн түрүүшүүлэй нэгэн болохо Улан Удын депогой коллективэйхид туйлаһан амжалтануудаа улам батажуулхын тула социалистическэ мүрысөөе улам үргэн далайсатайгаар үргэлжэлүүлжэ байна.

Дүрбэдэхи сталинска табанжэлэй түрүүшын жэл болохо 1946 оной үйлэдбэриин даалгабарииe түрүүшын хахад жэл соо үлүүлэн дүүргээд байһан нүхэдүүд тус деподо олон бии. Жэшээлхэдэ, май һарын үйлэдбэриин түсэбые 187 процент дүүргэһэн механическа цехын (цехын мастер Карпушев, парторг Киселев) эрхимүүдэй тоодо ороһон цехын токарь нүхэр Жонин жэлэйгээ даалгабарииe 109 процент, мүн токарь нүхэр Киселев жэлэй нормые 115 процент дүүргэһэн байгаа.

Инструментальна цехын стахановецууд нүхэр Калинкин жэлэй даалгабарииe 124,7 процент, нүхэр Родин 115 процент дүүргэжэ, цех соогоо түрүү зэргэдэ ябанад. Мүн май һарын түсэбые 124 процент бэелүүлһэн кузнечнэ цехын түрүү гүмэршэ дархашуул: Пархоменко жэлэйнгээ түсэбые 137 процент, Поваражнюк гэгшэ энэ жэл соо бүтээхэ үйлэдбэриингөө түсэбые 127 процент бэелүүлээд байна.

Эдэнһээ гадна депогой бусад цехүүдэй слесарьнүүд нүхэд Барышев, Кочергин, Каширыхин, шудхагша Каличкина, котельщик Прошенков гэгшэд жэлэйнгээ даалгабаринуудые 100—112 процент хүртэр дүүргээд, депогой түрүүшүүлэй зэргэдэ оробод.

Улан-Удын депогой машинистнуудай шэнэ амжалтануудые мүн лэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Тус депогой „ЕА"сериин паровозуудта хүдэлмэрилдэг машинистнууд нүхэд Н. Баженов, В. Степанов, Иван Кривобоков, С. Степанов, Я. Маленков гэгшэд Октябрьска Революциин ойн баярай һайндэр хүртэр жэлэйгээ даалгабаринуудые дүүргэхэ гэһэн социалистическэ уялгануудые абаад, мүрысөөндэ оролсоһон байгаа. Эдэ нүхэдүүд мүнөө жэлэй түсэбые тус бүридөө 86 процент гүйсэдхөөд байна. Жэлэй программые 85 процент дүүргээд байгаа 27—71 номерой „ЕА" сериин паровозой машинист нүхэр М. М. Багинский гэгшэ паровозоо сүүдхэ соо дунда жэшээгээр 300 километр гүйлгэхэ нормотой аад, час соо 40,8 километр техническэ хурдые туйлажа, сүүдхын гүйлгые 446 километр хүргэһэн ба 3929 килограмм түлишэ алмажа шадаһан байна. 34—91 номерой „ЕА" сериин паровозой ахалагша машинист Пушечкин болбол паровозой техническэ хурдые час соо 39, 6 километр хүргэжэ, сүүдхэ соо дунда жэшээгээр 400 километр гүйлгые туйлаба. Энэ нүхэр һүүлэй үедэ 4450 килограмм түлишэ арбилаа. Мүн 34—92 номерой „ЕА" сериин паровозой машинист нүхэр Шестаков паровозой техническэ хурдые час соо 40,6 километртэ хүргэжэ, 2953 килограмм түлишэ алмаба. 205—91 номерой „СУ" сериин паровозой машинист нүхэр Ягодин сүүдхэ соо дунда хэмжээгээр 500 километр хүртэр гүйлгэжэ, 3078 килограмм түлишэ арбилжа шадаһан байха юм. Иимэ жэшээнүүдые харуулжа байһан машинистнууд Улан-Удын деподо олон бии.

Мүн депогой машинист нүхэр С. Д. Асеев гэгшэ „СУ" сериин паровозоор капитальна заһабариһаа капитальна заһабари хүртэр 100 мянган километртэ ябаха нормотой аад, бодото дээрэ 1 миллион 1500 километр ябаһан байха юм. Мүнөө энэ нүхэр капитальна заһабариин хоорондо СУ паровозоор 1 миллион 300 мянган километр ябахые туйлахаб гэжэ социалистическэ уялга абаад хүдэлмэрилжэ байна.

Мүнөө Улан-Удын депогой бүхы һалбаринуудта һарынгаа программые дүүргэдэггүй цех, бригада байхагүй. Депогойхид хадаа туйлаһан амжалтануудаа батадхан, үшөө ехэ амжалтануудые туйлахын түлөө тэмсэлдэ бүхы хүсэеэ элсүүлжэ байна.

Ц. ДАНЦАРАНОВ.

Мүрысөөнэй ашаар

Галуута-нуурай загаһанай заводой коллектив (директорынь нүхэр Пестерев, парторгнь нүхэр Шарапов) шэнэ сталинска табанжэлэй түрүүшын жэлэй түсэбые бодото дээрэнь бэелүүлэн дүүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэхэ гэһэн социалистическэ мүрысөөе завод соогоо үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, хахад жэлэйнгээ загаһа барилгын түсэбые июниин 20-до 102 процент дүүргэһэн байна.

Тус заводой нүхэр Данзанов бригадиртай загаһа барилгын бригадынхид 1946 оной нэгэдэхи хахад жэлэй түсэбые 133,5 процент дүүргээд, мүнөө хүдэлмэреэ улам эршэмтэйгээр үргэлжэлүүлжэ байна. Мүн баһа нүхэд Балданова, Бадмаева гэгшэдэй бригаданууд энэ хахад жэлэй даалгабаринуудаа амжалтатайгаар дүүргэһэн байха юм.

Тус заводой коллектив болбол социалистическэ мүрысөөе өөһэд хоорондоо улам үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, энэ жэлэй загаһа барилгын түсэбые болзорһоо урид дүүргэхын түлөө шармайн оролдожо байна.

И. ОЧИРОВ.

«Республикын эрхим малшан» гэжэ нэрэзэргэдэ кандидат Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой үүлтэртэ фермын һаалишан Бубеева Гургима.

О. Зеккиин фото.

Хүүгэдэй садай ба яслиин хүдэлмэрилэгшэдэй курса

БМАССР-эй элүүрые хамгаалха Министерство болбол июльдэ хүүгэдэй садые ба яслиие даагшадай ба ахалагша хүмүүжүүлэгшэдэй хахад һарын курса үнгэргэхэнь. Энэ курсада 15 хүн һуралсаха байна.

Һурагшадай амаралтые культурнаар эмхидхэнэ

Һурагшадай зунай амаралтые культурнаар үнгэргэхын тула Байкало-Сэлэнгын гол мүрэнэй пароходствын клубай дэргэдэ струнна оркестрын, шатар-даамай кружогууд эмхидхэгдээ. Гадна волейбольно талмай түхеэрэгдэһэн байна. Мүнөө залуушуул амаралтаяа культурнаар үнгэргэжэ эхилээ.

Эрхим дархан

Гармаев Дондок гэгшэ хэды үбгэн наһатай болобошье һаа, Суулгын МТС-эй эрхим дархан гэжэ тоологдодог. Ажалда мэргэжэһэн шэрүүн гараараа шэрээдэһэ эсэргэн дабтажа, машина зэмсэгүүдэй частьнуудые заһабарилха нормоёо үдэр бүри 200-250 процент һайн шанартайгаар дүүргэнэ.

Ж. ЦЫБАНОВ.

1. 773.000 түхэригтэ шүүбэринүүд түлэгдэбэ

Улан-Удын центральна нөөсэлгын касса энэ оной июниин нэгэнэй мэдээгээр 1.773.000 түхэригэй шүүбэринүүдые ажалшадта түлэһэн байна. А. П. Смирнов—5000 түхэриг А. П. Гайдуков—5000 түхэриг, М. И. Иванова 4000 түхэригэй сэнтэй алтан час гэхэ мэтые шүүһэн байнад.

Шэнэ багшанар

Институт ба училищане дүүргэһэн эрдэмэй охи түгэс залуу һурагшанар энэ жэлдэ һургуулинуудта гаража хүдэлмэрилхэнь. Улан-Удын Пединститудые 30 хүн, багшанарай институдые 40 хүн дүүргэжэ гарахаа байна. Гадна Кяхтын ба Улан-Удын педучилищинуудые 47 хүн дүүргэжэ гараа. Баһа Тамбовско педучилищиһаа 30 хүн, Нижне-Тагильска педучилищиһаа 25 һурагшанар манай республика ерэхээ байна.

Эдэнэрэй ехэнхинь республикын хүдөө нютагуудта гаража хүдэлмэрилхэ юм.

Агрономууд ба бэлэдхэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй семинар

Һаяхан ВКП(б)-гэй Бичурын айком ба аймагай гүйсэдхэхэ комитет болбол аймагай агрономууд ба бэлэдхэлэй албан газарнуудай хүдэлмэрилэгшэдэй семинар үнгэргэбэ. Таряа харууһалха талаар хүдэлмэриие эмхидхэхэ, хүдөө ажахын хортонтой (зумбраа, жэрхэ ба бусадтай) тэмсэхэ, мүн хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэхэ талаар хүдэлмэриие эмхидхэхэ гэһэн асуудалнуудые семинар дээрэ зүбшэн хэлсэһэн байна.

Агрономууд ба бэлэдхэлэй хүдэлмэрилэгшэд болбол өөһэдынгөө дүй дүршэлые андалдажа, хүдэлмэреэ саашадань һайжаруулан ябуулха замые хараалһан байха юм.

Агрономууд ба бэлэдхэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй хоорондохи мүрысөөнэй уялганууд семинар дээрэ баталагдаба.

А. ТАРСКИЙ.

Техническэ һуралсал эмхидхэбэ

Улан-Удын горпромсоюзай системын „Коминтерн" гэжэ артель сабхи оёдог хүдэлмэришэдэйнгөө мэргэжэл дээшэлүүлхын түлөө техническэ һуралсал эмхидхэбэ. Эндэ 40 гаран сабхишан хүдэлмэриингөө һүүлээр һуралсадаг байна.

Радиосетьнүүдые үргэдхэлгэ

Дайнай һүүлдэхи Сталинска табанжэлэй түрүүшын жэл болохо 1946 ондо Тарбагатайн, Хойто Һайгалай, Баргажанай, Хориин ба Ториин аймагуудай центрнүүдтэ радиоузелнууд шэнэдхэн байгуулагдаха байна. Эдэ узелнууд хадаа 100 ватт хүсэтэй байха юм.

* * *

Улан-Удэ городой радио дамжуулгын точконуудта хүргэхэ ябадалые хүсэжүүлхэ 2 флигарна станцинууд Батарейкэдэ ба Удын урда бэедэ байгуулагдахаар хараалагдана. Энээнэй хүдэлмэри байгша оной 3—4 кварталнуудта дүүргэгдэхэ юм.

Таряанай дайсан—таршаа хорхойтой тэмсэнэ

Зандинай сомоной Калининай нэрэмжэтэ артелиин членүүд Мухар-Шэбэрэй аймаг соо түрүүлэн колхозой агротехник нүхэр Полоушинай хүтэлбэри доро таряанай дайсан болохо таршаа хорхойтой тэмсэжэ эхилбэ. Эдэнэр үсөөхэн хоног соо 115 гектар тарилгын таршаа үгы хэһэн байна.

Шаралдайн сомоной Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозуудаар таршаада эсэргүү хүдэлмэри эхилээ. Энээниие участково агротехник нүхэр Рычков хүтэлбэрилнэ.

Хүдөө ажалай хортонуудтай тэмсэхэ хүдэлмэри мүн аймагай бэшэ бэшэ колхозуудаар эхилээ.

М. НИМАЕВ.

Һургагшанарай курс

Улан-Удын №3 дунда һургуулиин дэргэдэ хүдөөгэй хүсэдбэшэ дунда һургуулинуудай һургагшанарай 15 хоногой курса нээгдээд, энэ курсада 15 хүн һуралсажа байна. Эндэ хүсэдбэшэ дунда һургуулинуудай 5—6 ба 7-дохи классуудта зааха бурят хэлэнэй морфологи ба синтаксис гаража байна. Тус курсын занятинь һаяар дүүрэхэнь.

Хүдөө ажахын культурануудай хортонтой тэмсэл

Буркоопсоюзай системын эд хэрэглэлэй кооперациин аймагуудтахи бэлэдхэлэй конторонууд зумбраа, жэрхэ, хулгана ба хүдөө-ажахын бусад хоротонтой тэмсэлые амжалтатайгаар ябуулна.

Кабанскын аймагай бэлэдхэлэй конторо энэ жэлэйнгээ хоёрдохи кварталай түсэбые 372 процент дүүргэжэ хэдэ мянган хоротониие хюдаһан байха юм. Мүн Кударын аймпотребсоюз энэ хүдэлмэриие муу бэшээр ябуулжа, һайн амжалтануудые туйлаһан байна.

Ф. БОМШТЕЙН.

И. М. Покацкий Тарбагатайн магай Калининай нэрэмжэтэ ко до 16 жэлдэ үргэлжэ адууша эрхим һайнаар хүдэлмэрилнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: И. М. Пока 5 наһатай азаргаяа хүтэлөөд ба

А. Поповой фото.

Шэнэ һургуулинууд баригда

Бурят-Монголой гэгээрэлэй нистерство энэ жэлдэ хара даһан түсэбэй еһоор Иволгын магта һургуулиин байшан ша бариха юм. Гадна Петропавло да баригдажа байгаа һургуу барилга дүүргэгдэхэ байна.

Мүн 1947 ондо Турунтаево тосхондо шэнэ һургуули ба дажа дүүргэгдэхэ гэжэ хара дана.

Эдэ һургуулинуудай барил 470 мянган түхэриг һомологд

Городой ажалшад модо урадхалгада

Городой ажахыда зорюул һан модон Онохойн гаван урадхуулагдажа гараа. Энэ хү мэриие амжалтатайгаар үнгэр хэрэгтэ туһаламжа үзүүлхын ла Улан-Удын предприяти эмхи зургаануудһаа 100 хүн г ба.

Волейбольно мүрысөөн захи

Июниин 27-до Улан-Удын институдай дэргэдэхи спорт талмай дээрэ волейбольно ко дануудай мүрысөөн захалба.

Энэ мүрысөөндэ городой 6 сп тивна обществонууд ба сэр частиин нэгэ команда хабаада ха байна.

Түрүүшын үдэр ажалай ре нүүдэй „Динамо", „Спартак „Большевик" гэжэ обществону команданууд наадаба.

Мүрысөөнэй дүнгүүдэй „Динамо" гэжэ физкульт обществын команда 2:0 гэһэн тойгоор „Большевигэй" кома илаба. Мүн „Спартак" гэжэ культурна обществын команда гэһэн тоотойгоор ажалай ре нүүдэй командые илаһан бай

Мүрысөөн үргэлжэлһөөр.

СПЕЦИАЛИСТЫН ЗҮБШЭЛ

Тарилгын хойноһоо харууһалха хүдэлмэри зүбөөр эмхидхэхэ

Манай республикын олонхи колхозууд нёдондонойхидо орходоо мүнөө жэлдэ газараа һайнаар элдүүрилжэ, тарилгаяа агротехническэ үндэр хэмжээдэ үнгэргэбэ.

Гэбэшье, үндэр ургасын түлөө тэмсэл хабарай тарилгые үнгэргэлгөөр дүүрэнэ бэшэ, харин бодото дээрээ һаяхан эхилнэ гээшэ. Баян ургаса хуряахын тулада юун хэгдэхэ ёһотой юм гэбэл, бүхэли зунай туршада болбосоронгы ургамалнуудай хойноһоо һайн ба анхаралтай харууһан хэгдэхэ ушартай болоно. Манай республикын олонхи аймагууд үнгэрэгшэ жэлдэ пар хахалалгын түсэбые дүүргээгүй, тэрэ мүртөө газараа оройтуулан хахалжа, тарилгаяа шанар муугайгаар хэһэн байна. Зунай үедэ хахалагдаһан парай хойноһоо бодото харууһалга эмхидхээгүй байһан юм. Энээнэй гэмээр хахалагдаһан парай ехэнхи хубинь буртаг үбһэндэ нилээдгүйгөөр дарагдашаһан байгаа. Республика дотор намарай пар тон багаар ба орой болшоһон хойно хахалагдаа һэн. Мүнөө жэлэй гандуу ба хүйтэн хабар хадаа бүхы тарилга дээгүүр илангаяа эртын тарилга хэһэн газарта буртаг үбһэнэй элбэгээр ургалгада таарамжатай аргабайдал олгоо. Хабарай иимэ таагүй услови ба газарай гүрьһэнэй байдал хадаа тарилгын хойноһоо һайнаар харууһалхые эринэ.

Тарилгын хойноһоо хэгдэхэ харууһалга хадаа дооро дурсагдаһан гол заабаритай байха ёһотой гэбэл:

Орооһото культурануудай:

Тарилга хэһэнэй һүүлээр удаан сагай үнгэрөөгүй байхада, бии болоһон үндэһэн ба ургажа эхилһэн буртаг үбһэ үгы хэхэ зорилготойгоор, тарилгаяа борнойлхо. Борнойлгые хүнгэхэн борнойгоор рядыень хүндэлэн нэгэ дахин хэхэдэ болохо гэжэ зүбшөөрэгдэнэ.

Орооһото культурануудай бүхы тарилга, илангаяа үрһэнэй участогуудай буртаг үбһые оло дахин түүхэ, мүн үргэн рядна тарилгануудта элдүүрилгэ хэхэ ба рядуудта ургаһан буртаг үбһэ түүжэ бүхэли зунай туршада тон сэбэр байлгаха хэрэгтэй. Буртаг үбһые 2—3 дахинһаа үсөөн бэшээр түүжэ хаяха шухала. Буртаг үбһэнэй түрүүшын түүлгые тэрээнэй ургажа эхилэмсээрын үнгэргэхэ, тиигээд саашанхи түүлгыень буртаг үбһэнэй бии болоһоной хирээр ябуулха ёһотой.

Бог буртаг үбһыень түүхэдээ заабол үндэһэтэйнь һогно татажа абаад, тэрээнээ тарилга дээгүүр хаянгүйгөөр, тарилга хэгдээгүй газарта абаашажа хаяха шухала.

Орооһото культурануудай буртаг үбһэн түүлгэ хадаа ургамалай һолоомын хүндыржэ эхилхэһээ урид дүүргэгдэхэ ушартай.

Тарилгын буртаг үбһэ түүхэтэеэ нэгэн хамта, харгы дээгүүрхи, тарилгада дүтэ шадар ба бусад газарнуудаар ургадаг бог буртаг үбһые тэрээнэй сэсэглэжэ үрэ хүрэнгэеэ эдеэшүүлхэһээнь урид хажуураар сабшажа үгы хэхэ хэрэгтэй.

Ургасые дээшэлүүлхын тулада илангаяа үрһэнэй участогуудта минеральна, нютагай үтэгжүүлгэ (эһээгдэһэн наг шэбхэ, шубуунай ба хониной аргал, үнэһэн болон шэбхын шүүһэн) үтэгжүүлгэнүүдээр тарилгада нэмэлтэ тэжээл үгэхэ ябадал шухала.

Шара будаа, гречихын:

Шара будаагай тарилгын хойноһоо анхаралтайгаар харууһалаад агротехникын заабариие зүбөөр бэелүүлээд байгаа һаа, энээнэй ургаса шэниисэ, хара таряан, ячмень ба бусад орооһото культурануудта орходоо һураггүй һайн байдаг гэжэ дүй дүршэл дээрэһээ элирнэ.

Мүнөө жэлдэ нилээдгүй горьтой газарта шара будаа тарилгдаа. Тиимэдэ энээнэй хойноһоо онсо һайнаар харууһалха хэрэгтэй. Шара будаагай ургажа эхилээдүй байтар буртаг үбһэнэй ургахада гү, али үндэһэнэйнь бии болохотой хамта хүнгэн борнойгоор таряалангай газарые борнойлхо ябадал зайлашагүй.

Тэрэшэлэн ургажа эхилхэ үедэнь шара будаагай бог буртаг үбһые нарин нягтаар түүлгэдэ гол анхарал хандуулагдаха ёһотой. Нэлэнхы талмайда шара будаа тариһан газарай буртаг үбһые зундаа 3 дахинһаа үсөөн бэшэ түүхэ байна.

Гречихын бог буртаг үбһые ургажа эхилхэтэйнь сасуу түүхэ хэрэгтэй, ушар юуб гэхэдэ, гречихэ хадаа ааляар ба түрүүн дээрээ хүгжэнги бэшээр ургадаг байһан туладаа бог буртаг үбһэндэ дарагдажа муудан гутадаг гээшэ.

Хартаабхын:

Хартаабхын үндэр ургаса хуряаха гол эрилтэнүүдынь хартаабха тариһан полиин газарнуудые саг үргэлжэ зөөлэн бамбагар байлгаха ба тэрэнэй буртаг үбһые тон сэбэрээр түүхэ, ряд хоорондын газарые ходо бамбагар байлгаха, уһалха, ургажа байха үедэнь шоройень обоолхо ба хэртаабхын элдэб үбшэнтэй тэмсэхэ мэтэ байна.

Буртаг үбһэнэй бии болохо ба үндэһэлхэ хирээр бүхэли зунай үедэ 2—3-һаа үсөөн бэшээр бог буртаг үбһые түүхэ ба газарынь бамбайлган зөөлэрүүлхэ шухала. Хэрбээ хүсэд шингтэй байдаг хүрьһэтэй гү, али уһалагдадаг газарта таригдаһан хартаабхын шоройе хура борооной гү, али уһалалга хэһэнэй һүүлээр 2—3 дахин обоолхо хэрэгтэй. Шоройнь түрүүшын обоололгые хартаабхын эшын 12—15 сантиметр болоһон хойно, удаадахи обоололгыень сэсэглэжэ байха үедэнь хэхэ байна. Эльһэ шоройень обоолһоной гү, али газарыень бамбайлган зөөлэрүүлһэнэй удаа шоройгоор булагдашаһан эшэнүүдынь сэхэлэн заһаха шухала.

Уһалагдадаг газарай хартаабхые 4—5 дахин уһалха ёһотой. Уһалалга бүхэнэй һүүлээр газарые ряд хоорондуурынь бамбайлган зөөлэрүүлхэ ушартай. Хартаабхын тарилгада, илангаяа үрһэнэй участогта нэмэлтэ тэжээл үгэхэ ябадал зайлашагүй. Түрүүшын нэмэлтэ тэжээл үгэлгые ряд хоорондын бамбайлган зөөлэрүүлгые хэхынгээ урда тээ, нэгэ гектарта 5—8 центнер хэмжээтэй шубуунай аргалаар, удаадахииень хоёрдохи гү, али гурбадахи зөөлэрүүлгын урда тээ гектар газарта 8—10 центнер үнэһөөр хэхэ байна.

Сахарна свеклын:

Манай республикын эрхэ байдалда сахарна свеклын тарилгын хойноһоо нарин нягта харууһалга хээд байгаа һаа, үндэр ургаса абтаха байна. Свеклын үндэр ургаса абахын тулада удаадахи хэмжээнүүдые абаха ёһотой гэбэл, ургажа эхилхэ үедэнь ряд хоорондын түрүүшын зөөлэрүүлгые хэхэ ба рядуудтань ургаһан буртаг үбһыень түүхэ, түрүүшын зөөлэрүүлгые хэхын урда тээ ряд хоорондонь гектар газарта 1,5—2 центнер хэмжээтэй шубуунай аргалаар нэмэлтэ тэжээл үгэхэ хэрэгтэй.

Түрүүшын бии болоһон набшаһанайнь асатажа эхилэмсээр 5—6 үдэрэй туршада рядуудайнь газарые зөөлэрүүлэн бамбайлгаха байна. Энэ хүдэлмэриие яабашье хожомдожо болохогүй, юуб гэхэдэ, ургаһан эшэнүүдынь бэе бэеэ муудуулжа ургасань бага байха гү, али бүримүһэн үхэжэшье болохо юм. Энээнэй удаадахи ряд хоорондын зөөлэрүүлгэ 5—6 сантиметр гүнзэгыгөөр хэгдэхэ зэргэтэй. Хэрбээ участогой уһалагдадаг байгаа һаань, газарай зөөлэрүүлгые хэһэнэй удаа ургажа байха үеын уһалалга үнгэргэхэ ба хүрьһэнэй хатаһанай һүүлээр ряд хоорондын зөөлэрүүлгэ хэхэ хэрэгтэй.

Энээнэй һүүлээр, 5—7 хоноһон хойно түүгдэнгүй орхигдошоһо али ургажа байһан буртаг ү һалгааха зорилготойгоор д шалгалта хэхэ ушартай.

Сахарна свекло болбол шииг тондо айхабтар ехэ эрилтэтэй Тиимэдэ ургажа байха үедэнь дэн дахин уһалха шухала. Уһа га хэхэ бүриингөө һүүлээр газа хатамсаар ряд хоорондын рүүлгэ хэхэ хэрэгтэй.

Сахарна свекло гэмтээдэг хо зумбараа, хулгана гэхэ м хортонтой тэмсэхэ ябадалые номой заабариин ёһоор шууд гэхэ шухала. Турнепс, тэж свекло, морковь ба брюквэ мэтын культурануудай тар хойноһоо харууһалга хадаа са свеклын хойноһоо харууһал адлирхуу юм.

Олон жэлэй ногооной:

Олон жэлдэ ургадаг үбһэ но хадаа удаан саг соо ургадаг һан тулада элдэб буртаг үбһ дээр дарагдашадаг юм. Тии тарилга хэһэнэй һүүлээр саг жын харууһалга эмхидхэжэ, б үбһэнэй ургажа эхилэмсээр ниие дары сагтань түүхэ шу Зүгөөр буртаг үбһые түүлгээр заарлаха бэшэ, харин газарайн хоорондын зөөлэрүүлгые хэдэн хин үнгэргэхэ, уһалха ба ню болон минеральна үтэгжү зүйлнүүдээр нэмэлтэ тэжээл ябадал зайлашагүй шухала ба

агроном В. МАМИЛОВ, БМАССР-эй Газартаряал Министерствын сортовой равлениин начальник..

Харюусалгата редактор Ц. Д. ДАМДИНЖАПО

ЕДАНЦИИН АДРЕС: г. Улан-Удэ, ул. Ленина 26. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС, Улан-Удэ, Үнэн), ТЕЛЕФОНУУД: ответ. редактора—23, АТС—1-80; зам. редактора—23; ответ секретаря—3-23; отделов: партийной и комсомольской жизни, сельского хозяйства—3-23 (2 зв); культуры и быта, промышленности и транспорта—4-52; писем трудящихся, внутренней информации и переводов—4-52 (2 зв.); об'явлений—2-64 (2 зв.).

Н—00651. Типография Государственного газетного издательства при Совете Министров БМАССР